

H. E. L.

C.
S. VI.
2051

40 H. Ecl. 175.

DE
COMACLENSIBUS
EPISCOPIIS.

R

IOSEPHI AUSTRIAE
CAESARIS

COELENSTADTENSIS
EPISCOPUS

IN
DIE

COMAGNIBUS
EPISCOPIS

IOSEPHI AUSTRIAE
CAESARIS
COELENSTADTENSIS
EPISCOPUS

JOSEPHI ANTONII
CAVALERII

De
COMACLENSIBUS
EPISCOPIIS

Liber

AD ALTERAM COLETIANAM
EDITIONEM ITAL. SAC. UGHELLII

Locupletandam.

COMACLI MDCCLXXIX.

Excudebat idem Cavalerius
SUPERIORUM AUCTORITATE.

GOMACLENIBUS
F 213 G 912

Libet

AD ALTERAM COETANAM
EITONUM TAL SAC UCHITII

Locustentiam

GO HANGLI WDCALII
X
ad alteram coetanam
EITONUM TAL SAC UCHITII

5

REVERENDISSIMO PATRI
D. UBALDO JUCUNDO LOLLIO
Ferrariensi

MONASTERII S. JOAN. BAP. CANONICORUM
REGULARIUM LATERANENSIVM FERRARIAE
ABBATI PRÆSTANTISSIMO

Josephus Antonius Cavalerius S. P. D.

Quantam acceperim voluptatem
ex antiquis monumentis ce-
leberrimi tui Ordinis Monasterii Cellæ
Volanæ mihi nuper a Te missis, opera
eru-

eruditissimi Viri Jo. Bap. Cintii ; ab hoc facile potes conicere , quod nisi præstantissimo tuo Nomine insignitum Libellum hunc evulgare non debuerim . Ita et hujusmodi beneficii memorem præstare , et meam erga Te (quod diu optaveram) animi voluntatem significare potui . Quamquam non his tantummodo rationibus adductus , ad Te quidpiam tale mittere ausus sum . Tu enim sæpe inter alios primus occurristi ; quandoquidem amplissima Dignitas , quam merito geris , dexteritas in rebus agendis , solertia in curandis , et augendis Monasterii redditibus , et domestica , sacraque supellectile tum regularem domum , tum sacram ædem decorando : integritas item , moresque spectabiles quemque ad tui nominis observantiam alliciunt . Tum illustris ista administratio cum reliquis antiquioribus juribus Cellæ Volanæ in

7

Comaclensi Urbe conjungitur. Liceat
hic aliquid de perinsigni illa Ecclesia at-
tingere. Maxima familiaritas fuit ejus
Canonicis cum Episcopis nostris: utpote
hi apud eruditos, piissimosque Viros
sine curis diversabantur ita libenter, ut
etiam post mortem ibi sepeliri volue-
rint; Canonorum vero Prior in ipsa
Comaclensium Antistitum electione fe-
rebat suffragia. Nunc, quum aeris in-
clementia alio se contulerint Canonici,
et Ecclesiæ aquis penitus erosæ ne ul-
lum quidem vestigium remanserit: Tu
nihilominus reliqua Cellæ jura in hac
Urbe persequeris, et æque ac Episco-
pus, atque Archipresbiter dominium
plurimarum domorum, et fundorum
aliis concedis. Hæ etiam justissimæ
causæ esse possunt, quibus Tibi labo-
res hos meos de Comaclensibus Epif-
copis dicare mallet. Addenda autem

excel-

excellens prudentia ; et egregia Tua facta , quibus religiosissimum Monasterium istud maxima Tibi devotione adjunxisti : petunt ideo , ut ego Te admirer ; immo omnes uti illustriorum Præfulum exemplar Te suspiciant. Hoc igitur , qualecumque sit , in multis fane calamitatibus elucubratum Opusculum habe ; et cogita , me pro maxima in Te , tuumque clarissimum religiosum Ordinem observantia , et æstimatione , de nobilissima , ac antiqua Celler Volanæ Ecclesia (quod etiam in hoc Opere spopondi) digniora , et ampliora daturum. Vale.

COMACLI EX DOMESTICA TY-
POGRAPHIA POSTRIDIE IDUS
SEPTEMBRIS MDCCLXXIX.

**DE
COMACLENSIBUS
EPISCOPIS.**

RECEIVED
JAN 10 1880
COMMERCIAL
DEPT
COMMERCIAL
DEPT

RECEIVED
JAN 10 1880
COMMERCIAL
DEPT
COMMERCIAL
DEPT

JOSEPHI ANT. CAVALERII
De
COMACLENSIBUS
EPISCOPIIS
Liber.

§. I. Auctoris Præfatio.

Ui mecum assidue eruditi
homines colloquuntur per
litteras, næ plurimum de
meis studiis omnibus be-
nemereri videntur. Quum

Rhetoricam Facultatem in hac Co-

maclensi Urbe publice profitear ;
non in unis ac brevibus dumtaxat ,
quæ tradi solent tyronibus , præ-
ceptis semper acquiescendum putavi.
Hinc aliquid vel soluta , vel met-
rica oratione conscriptum tum ad
Juvenum magis animos excitandos ,
tum ad reluctantem vitæ meæ for-
tunam levandam expromere ingeni-
olo meo , atque evulgare ausus sum.
Verum quum mihi librorum supel-
lex omnis , et cetera ad eruditionis
opera defint necessaria subsidia ; quid
satis ornata , accurateque lucubrati-
onis expectent a me præclara æta-
tis nostræ lumina ? Me igitur eo-
rum comitati , atque benevolentia
plurimum debere Amici sciant , qui
creber-

creberrimis epistolis pro virili parte
meæ consultum voluerunt egestati.

At hujusmodi mihi comòdum quam-
maxime patefactum quis neget a li-
berali Viro Joanne Dominico Co-
letio cum scriptis in omni scientia-
rum genere editis , tum spectata in
clientes fide clarissimo , apud Ful-
ginatem vero Præsulem amplissimum
Cajetanum Ginnanium hoc tempo-
re Administro? Hic mihi per lit-
teras significavit , maximum Ughel-
lii Opus de Italicis Episcopis quasi
Coletianæ Familiæ juris esse factum:
a Fernando primum digestum , sed
mutile quidem , et stricte admo-
dum ; quod in tantis latioris histo-
riæ operibus cuique accidere solitum
est :

est : a Nicolao Coletio editis monumentis Venetæ Ecclesiæ S. Moy-
 sis clarissimo pluribus notis ex qua-
 qua Civitate comparatis adauctum ,
 typisque paternis publicatum : se ip-
 sum tandem accuratius Editionem
 alteram ipsius Operis moliri consti-
 tuisse : qua de causa ubique amicos
 de tanta re interrogare , et alias
 notiones sibimet comparare decrevis-
 se : mihi vero Comaclensis Ecclesiæ
 Provinciam exhibuisse perlibenter.
 Mea ipse utilitate , tantique hominis
 auctoritate permotus , eam rem su-
 scepi. Promisi , quantum otii a
 Scholis , et a domesticis , publicisq.
 rebus superfuerit , tantum ejus vo-
 luntati allaturum , et cito Commen-
 tariolum ,

15

tariolum , sive Libellum publice
emissurum. Addidi , se postea digni-
ora , et probatiora a meis scriptis
excerpturum. Demum constitui ad
hoc conficiendum opusculum quæri-
tare notiones omnes a quibusdam
meis Amicis. Verum ad rem quum
venerim , quumque ea perpenderim
quæ antea in miscellaneis libris ad-
notaveram confuse de Comaclensi-
bus Episcopis ; non satis judicare
potui per omnes voluminum pagel-
las discurrens , quid tuto approba-
rem , quid recte attingerem , vel a
quibus potissimum abstinerem.

Animadvertendum quidem in primis
de civili etque ac ecclesiastica Co-
maclensi historia paucorum ad elap-
sum

sum proxime seculum usque vel fragmenta , vel notas perbreves ad nos pervenisse. Primus historicus Ughellius , qui Antistitum horum memoriae ex professo consuluit. Ferrius ipse nonnulla edidit. Joan. Math. Zappata diligentissimis supplementis Ughellianam Seriem emendavit. Tabularia vero cum maxime hujus Urbis , tum aliarum fere omnia ad hanc illustrandam historiae partem perpauca exhibent testimonia. Addendum quidquid perbelle a quibusdam hic disseminatis sermonibus , nedum fucatis quorundam scriptis affertur ; nec semper , nec totum , si me audis , admittendum : nam vanum , futileque nonnihil sapere videtur

videtur.

Neque est quod doleamus , si rerum
Comaclensium , et ipsius ceteroquin
antiquæ Cathedralis Ecclesiæ anna-
les nemo ex veteribus confecerit ;
Tabulariorum vero Præsides , erudi-
tique Cives aut nulla , aut rarissi-
ma quidem acta asservarint. Qui-
bus exteris Scriptoribus patescere tunc
poterat Urbis conditio , quæ longo ,
latoque aquarum intervallo a cultu ,
ceterorumque Oppidorum commercio
aberat , ac nemini , vel paucis ad-
modum Civitatem ultro impertieba-
tur ? Quam item conditionem ,
quem statum perpetuæ , suæque con-
tentiones , bella , incendia , exilia ,
et creberrima imminentis pelagi ef-

C

fluvia

fluvia patiebantur ? Jam proinde fugatis turbulentissimorum temporum tempestatibus , et puro quodam aere per summas Romanorum Pontificum curas hucusque adducto , id profecto otii Comaclenses cepere , quo uno ingenia forent excitanda , litteræ colendæ , omnia scientiarum studia sine ullius timore prosequenda .

Sed ut aliquid tamen de Comaclensibus Episcopis dicam ; summatim efferam quidquid probatius mihi videbitur ab Ughellii , Zappatæ , et Ferrii serie , atque a meis , meorumque Amicorum scriptis expromptum . Quos vero Scriptores secutus sim , in fine addam fideliter .

§. 2. De Comaclensi
 Urbe , ejusque La-
 cunis , five Æstuariis;
 de ejus Episcopo ,
 Canonicis &c.

Comaculum Urbs in Pontificia Di-
 tione sita , ad Galliam Cispa-
 danam olim pertinens , natura lo-
 ci munitissima ; quippe satis lato , sed
 parum alto , cœnoſoque circumdata
 Lacu , exiguos ad ſe adrepere lin-
 tres per crebros artificioſos Cana-
 les , ac veluti intercuſantes Mœan-

C 2

dros

dros patitur tantummodo. Hanc Lacunam, sive, ut melius dicam, Æstuarium adserunt quidam accurati Scriptores esse veteris Padusæ reliquias. Alii sensim ex quotidiano Maris recessu, et Eridani jam maxime per hæc loca currentis colluvie ortam volunt. Isthæc profecto loca omnino maritima, et paludosa aut non novisse, aut parum saltem incoluisse antiquiores Romanos traditum est. Comaclenses tamen (quod vere dicendum est) præsertim hoc tempore feracissima aquarum spatia ea omnino mirabili arte ad regium piscatum coluere, qua pontificii Ærarii census augeri, et Civitatis gloria ubique terrarum ornari

nari videatur.

Nunc a lateribus extenditur Lacus Comaceli usque ad ambas Padi ripas, quarum altera Primarii dicta est, altera Olanæ hodie Volanæ dividit etiam ipsum Lacum ab regio, imperialique Austriacorum fundo, qui Mesula appellatur. Attingit vero ab occidente Ostellati, Ducati, Portus Verrariæ, aliorumque occidentalium pagorum oras. Arenosos tandem fundos Ilicei Nemoris habet ab oriente, quibus ipsa Urbs, et Æstuarium a Mari separantur. Hæc Sylva juris Romanorum Pontificum in emphiteusim data est Comaclensibus, qui eam paulatim ad omnem frugem plantatione, et diligenti cultu receperunt.

receperunt. Ejus porro Lacus in CC. circiter mil. pass. patet circuitus. Verum insularum, et prædiorum omnium Comaclensis Lacunę, Urbis item, ejusque viarum, atq. domorum partitionem habeas ex italica descriptione Joann. Francisci Bonaverii Bononiensis, quam deinde Petrus Prolius edidit Cæsena anno MDCCLXI. Pictam quasi tabulam in eo inspicias volumine graphice ita signatam, ut quod amplius cupias nil fuerit. Urbem ipsam, quę Ferrariensi Provinciæ in temporali re adscribitur, veluti rudem quandam, atque obumbratam Venetiarum imaginem esse ajebat doctissimus, et admodum accuratus
Card.

Card. Bentivolus anno MDIIC.
 At de ejus Conditoribus etsi a quibusdam magna narrentur, tamen nihil certi extat ob antiquitatem, ipsorumq. barbarorum temporum inciticia, in quibus nata videtur. A Cromatio quodam Noes pronepote, juxta Annj Viterbiensis commenta, affirmat Sardius prognatos fuisse Comaclenses; vel a Spinensibus saltem Pelasgis contendunt alii: perpetua antiquitatis monumenta ex imis Lacunæ alveis efferunt alii: testes excitant bene multi. Verum qui et tantulum historicas leges in hoc seculo attingunt, hisce narratiunculis nullam perhibent fidem. Non commentitiis quidem fabulis eget Urbs
 Comaclensi-

Comaclensium , ut NON SOLUM
 „ CUM NASCENTIUM , SED
 „ CUM CRESCENTIUM VENE-
 „ TORUM POTENTIA DECER-
 „ TASSE GLORIETUR : IN-
 TER PROVINCIALES VERO
 (quandoquidem Ravennati Metro-
 politæ attribuitur Comaclensis Epif-
 copus) SUUM PRÆSULEM ET
 DIGNITATE , ET ILLUSTRIS
 SUBSELLIO DECORATUM
 ESSE COMMEMORET.

Huic Ecclesiæ sui præerant Antistites
 sæculo VI. vix inito. Paucorum
 tamen ex iis acta , et nonnullorum
 nomina solum habentur , temporum
 injuria. A principio domicilium
 Comaceli habuerunt ; sed fortasse

aeris

aeris inclementia deinceps deterritos alio se contulisse scimus, praesertim seculo XV., et XVI. Ferrariae ut plurimum in Aula Atestiorum Principum diversabantur, et saepe ab ipsis in consilium adhibebantur, vel, ut dicam, ad alias Civitates mittebantur, ut eis jus dicerent. XVII. Saeculo ineunte crebrius, et postea omnino urbem ut habitarent, sibi suaserunt. Domo quidem humili usi sunt. Modo non humilis dici debet, sed quum a cathedrali sede non parum distet, optime cum Episcopis agerent Comaclenses, si, ut olim propositum fuit, huic consulerent incomodo. Episcopi census Ughellii tempore MC. Flor.

D

Aur.

Aur. erat. Nunc prope triplo major, quem scilicet ampliavit quorundam prædiorum tum hujus Lacunæ, tum Diœcesis uberior fructus. CCC. item Scut. Episcopo solvuntur quot annis a Pontif. Ærar., ut egenis periclitantibus suppetias ferat largiores.

Pertinent ad unam tantummodo Paræciam universa Civitas, et ea Adriatici littoris pars, quæ a Sacis, sive Magnavaccæ ostio initium capit, et cum Caprasia, sive Bellocii turri continens est. Hæc simul Cathedralis est Ecclesia Sancto Cassiano sacra jam usque ab anno DCCVIII. Nuper ære publico reædificatam a fundamentis eidem Sancto

Sancto Patrono religiosa solemnitate dedicavit Joannes Antonius Cavedus. Animarum curæ hujus Pæciæ (numero MMMMCCXCVIII. novissime recensito) a primis temporibus Archipresbiter , qui Canonorum omnium primus , et unica est Dignitas , præpositus est. Hic tribus Sacerdotibus magis probatis , quos Capellanos curatos vocat , hujusmodi munus demandat , omnemque populum in totidem curias distributum singulorum fidei committit.

De Comaclensi Canonorum Capitulo quædam habetur mentio anno MLXXXVI. , MCCLIII. circiter , et MCCLXXXV. ex antiquis Ravennatium tabulis. In nihilum ve-

ro , suorum forsan Antistitum absentia , redacti sunt Canonici ita , ut Pontificia eguerint commiseratione. Proinde Pius V. Pont. Max. duos jussit Canonicos an. MDLXX. , qui onerum , censuumque Archipresbiteri participes essent. Duos item Clemens VIII. an. MDXCVIII. , totidemque Mansionarios , sive Cantores Canonicos. Presules tandem locupletioribus Civibus suaserunt , ut proventus conferrent aliquos , quibus alii ab ipsis largitoribus designarentur Canonici ; quod quidem Deo adjuvante factum fuit. Hi igitur diversarum Familiarum sunt juris ; ex singulis enim Familiis ipsis , si-
ve ab earundem principe , et capi-
te

te fecernuntur ex aliis , ac postmo-
do Episcopo exhibentur , ut ad eo-
rum provehantur dignitatem. Nunc
XVIII. sunt Canonici Capitulares :
Pœnitentarii item Canonicus Adju-
tor hoc anno adscitus : tres tan-
dem Mansionarii , sive Cantores.
Quod ad reliquum Cleri attinet ,
hodie Sacerdotes XXIX. , Clerici X.
enumerantur Ecclesiasticis officiis in
urbe addicti.

Præterea IX. Comacini , et V. in sub-
urbanis Lacunæ prædiis extant Ec-
clesiæ , præter sacras Episcopi , Se-
minarii , præsidariæ Militiæ , et
nonnullorum civium ædículas. Præ-
cipuum inter illas habent locum Ca-
puccinorum altera ad occidentem so-
lem ,

lem , Augustinienſium altera ad orientem . Septem reliquæ ad quafdam pertinent Sodalitates . Mons quoque , ut dicitur , Pietatis : designatum Clericorum Seminarium : publicæ Scholæ : tandem ægrotantium Pauperum Hofpitium , cujus fundamenta an. elapſo MDCCLXXVIII. ære publico poſita fuerunt .

§. 3. De Comaclenſi Diœceſi , et Pompo- ſiana Præpoſitura .

EX pontificio Benedicti XIV. decreto Præpoſitura hæc habetur interim quaſi tanquam Diœceſis Comac-
li ,

li , dum decernatur utrum ad Præ-
 positos omnino spectet , an vero ad
 Comaclensem Ecclesiam. Immo
 Episcopis hisce , et Vicariis Capi-
 tularibus, Sede hac vacante, subijci-
 tur titulo Commissarii Apostolici &c.
 Hæc tamen loca omnia , quanta-
 cumque sunt , paucas , incolisque
 infrequentes parècias continent ; ut-
 pote , ut supra dixi , Comaclense
 territorium Lacus influit vastissimus.
 Ad orientem solem Adriaticum Ma-
 re attingunt : ad meridiem Raven-
 nati Diœcesi continentur : ad occi-
 dentem Ravennati item , Cervien-
 si , et Ferrariensi : ad septemtrio-
 nes Adriensi.

Ex Diœcesi VI. tantummodo Parèciæ
 numerantur

numerantur ; quibus singuli præsunt
 Archipresbiteri ; scilicet Ecclesia
 Sancto Jacobo sacra Vaccolini Ani-
 mis constans hoc anno CCCLIII.,
 cui subsidio est altera Ecclesia Sancti
 Iosephi in Nemore Iliceo Animis
 CCCLXXXVII. ; Ecclesia Sancti
 Joannis in pago ejusdem nominis
 Anim. CXXII. ; Ecclesia Sancti
 Michaelis Archan. Campilongi Ani.
 CCXXXIII. ; Ecclesia SS. Petri ,
 et Pauli Ostellati Anim. DLV. ;
 Ecclesia Sancti Stephani Pp. M.
 Libolę Anim. CCXXXVII. ; Ec-
 clesia denique B. Marię Virg. Af-
 sumptioni dicata Pomposię Anim.
 DLII. Supra ceteras eminent Ec-
 clesia Libolę sedes hoc tempore Fo-
 rensis

rensis Vicarii ; Ecclesia Ostellati amplitudine , cultuque edificiorum inter has spectabilis ; Ecclesia Pomposiæ antiquitate , et tot , tantorumque hominum sanctitate valde insignis.

Quatuor Paræciis constat Pomposiana Prepositura , quibus sui quoque præfunt Archipresbiteri ; idest Ecclesia S. Martini Episcopi Capitis Gauri animis hoc anno MM.C.VIIIIC. ; Ecclesia SS. Apostol. Petri , et Pauli Medii Gauri anim. DXVII. ; Ecclesia eisdem SS. Apostolis sacra Massenzaticæ anim. MCXLVII. ; Ecclesia B. M. Virginis de Nive Lacus Sancti anim. MXIV. Supra ceteras eminet Ecclesia Capitis Gauri ,

uri , quod est Oppidum ad Volanæ Padum satis cultum ; in eo enim Pomposianus Vicarius , qui pluribus Ecclesiis præest , Præfectus item , sive Gubernator constitutus a Sac. Rom. Consultæ Patribus , Ecclesia tandem Minimorum Sancti Francisci de Paula , aliaque cum publica , tum privata ædificia ad omnem hujusmodi Oppidi ornatum.

§. 4. De Pacatiano.

Pacatianus Comaclensium Episcoporum omnium est primus , de quo certe hactenus scio. Alium tamen , sive alios ante hunc etiam
ex

ex conjectura asserere possem. Non Pacatianum, sed Pacatium dixit Ughellius. Pacatianus vero in Labbeana Conciliorum collectione dicitur. Nam Romanis Conventibus III., et IV., Symaco Papa, subscripsit ann. DIII., et DIV. Post Bassum Mutinensem Episcopum hæc in ipsis Conciliorum actis habetur subsignatio : PACATIANUS COMACLENSIS.

§. 5. De Vincentio.

INter Pacatianum, et hunc Episcopum alios Comaclensibus præfuisse sa-

tis constat ex litteris D. Gregorii Magni. Hic enim Mariniano Ravennati Archiepiscopo ratos habuit suffraganeos Æmilię Episcopos, quos antea concesserant Romani Pontifices. Et in eorum numerum Comaclensis recensetur. Quanquam ne nomina quidem vel quod nulla relatu digna acta fuerint, vel propter temporum antiquitatem ad nos pervenerint.

Vincentius itaque summum Sacerdotium habebat apud Comaclenses anno DCCVIII. Majus Templum, vel Turris sacra tantum ut ædificaretur curavit. Episcopi antea, ut conjectura est, in nulla stabili cathedrali æde confidebant, sed alicubi
indiscri-

indiscriminatim divina persolvebant officia , aut nulla Turri , etiamsi Cathedralem haberent , utebantur. Hoc Templum demoliti sunt Comaclenses anno MDCLVII. , ut suo loco dicam. Lapidem autem in hujus Ecclesiæ Turri posuit Vincentius cum inscriptione , quam Ughellius , alique mendosam referunt. Accuratus apud clarissimum Muratorium legitur. Diligenter ego etiam hanc exscripsi , et quidquid de ea quidam eruditi homines senserunt , meis litteris ad clarissimum Virum Franciscum Antonium Zacariam exposui anno MDCCLXXI. Nunc tantummodo inscriptionis interpretationes ex Epistol. Muratorii
ad

ad Sancaſſanos eruditiffimos Cives,
ac Medicos Comaclenſes apponam.
Ex Epift. dat. Mutinæ 3. Kal. Nov.
an. 1733. Diony. Sancaſſano.

* TEMPORE DOMNI FELICIS
TER BEATI ARCHIEPISCOPI
SANCTAE ECCLESIAE RAVEN-
NATIS DEO FAVENTE VINCEN-
TIVS PRIMVS EPISCOPVS EC-
CLESIAE SANCTI CASSIANI CI-
VITATIS CVMACLI PRIMVM
AEDIFICIVM POSVIT INDICTI-
ONE VI. * FELICITER

Ex altera data Mutinae prid. Id. Feb.
1740. Doct. Philippo Sancaſſano.

* TEMPORE DOMINI FELICIS
TER BEATISSIMI ARCHIEPIS-
COPI SANCTAE ECCLESIAE RA-
VENNATIS DEO FAVENTE VIN-
CENTIVS PRIMVS EPISCOPVS
CATHO.

CATHOLICAE ECCLESIAE SAN-
CTI CASSIANI CIVITATIS CV-
MACLI PRIMVS AEDIFICAVIT
PER INDICTIONE VI. ✱
FELICITER

Verum de his multa dici possunt ube-
rius. Aliud latissimum quidem Opus
designavi jam inde a teneris annis
de Comaclensi hac Ecclesia, aliisq.
cum Urbis, tum ejus Diœcesis, ac
Pomposianæ Præposituræ, in quo si
mihi vires omnino non deerint plu-
ra addam.

§. 6. De Vitali.

MAntuanorum historiæ, quam
citât Ughellius, debemus quæ
de

de Vitali Comaclensi Episcopo tradi possunt. Anno DCCCXXVII. episcopalem cathedram obtinebat ; et nulla præter hæc quæ modo sciam acta habentur , Mantuano siquidem Concilio ab Eugenio II. P. M. indicto interfuit , quo Pauli Aquilejensis Patriarchæ causa cognita fuit contra Gradensem.

§. 7. De Cypriano.

Cyprianus Comaclensi Ecclesiæ præerat prope ann. DCCCLX. , nam subscripsit cuidam Decreto Joannis Ravennatis Archiepiscopi pro Cænobio S. M. de Palatiolo.

§. 8. De Stephano.

L Abbeana Conciliorum editio nobis Stephanum Comaclensem Episcopum suppeditat a. DCCCLXXIX. Huic a Romano Pontifice Joanne VIII. ne dum Ecclesiæ, sed Civitatis etiam, totiusque Comaclensis Ducatus administratio concredita fuit. Quum vero ei parum obtemperare, vel tributa, aut vectigalia solvere abnuerent populi, tum causa ab eodem Pontifice commissa est Berengario Carniorum Principi, ut armorum auctoritate fulciretur Episcopus. Non tamen Apostolicis Lit-

F

teris

teris propter pigritiam fortasse illico respondit Berengarius. Iccirco Pontifex suos Legatos Ravennam misit, qui exercitum Principis contra Comaclenses rogarent, aut eundem saltem containerent, ne rebellibus populis faveret. Suos quoque milites ad hujusmodi expeditionem recensuit Joannes. Verum de hujus controversiæ fine non constat.

§. 9. De Bernardo

Eques Joan. Baptista Gasparinius Comaclensis historicus Sæc. XVII., multisque fane nominibus de sua Patria benemeritus, refert: Bernardum

dum hunc Comaclensi Ecclesiæ præpositum fuisse an. DCCCCLXII. , et amplissima pro sua Ecclesia obtinuisse privilegia a quodam Romano Imperatore : in hoc Diplomate bona plurima , ac prædia Episcopis Comaclensibus recensita , et confirmata : et cæsarea acta a se ipso visa fuisse , ac lecta . De his omnibus (sentio enim cum Zappata) tota penes ipsum Scriptorem sit fides.

§. 10. De Gregorio.

Gratia quidem plurima habenda est clariss. Viro Petro Paulo Gin-
 nanio Monachorum Cassinensium
 F 2 Ordinis

Ordinis Sancti Benedicti Abati
 Procuratori Generali , quod Archi-
 episcopalis Ecclesiæ Ravennatis in-
 signe Tabularium omne evolverit ,
 et multa ad nostros Episcopos per-
 tinentia diligenter adnotata , mihi ,
 dum essem Ravennæ , exhibenda
 curaverit. Notæ perbreves sunt hæ
 a Ginnanio conscriptæ jussu Cardi-
 nalis amplissimi Silvii Valentii Gon-
 zage. His scriptis usus fuit Petrus
 Paulus Prolius anno MDCCLXI.
 in Descriptione Comacli , quam
 §. II. citavi. Plura ego quoque ad
 hanc Comaclensium Antistitum se-
 riem illustrandam elegi. Gregori-
 us , quem affert Ginnanius , vive-
 bat anno DCCCCLXIV. Adel-
 berto ,

berto ; Amnerico ; et Lamberto
 Longobardorum nationis fratribus de-
 dit in emphiteusim quędam prędia ,
 quę dicebantur LONGARIA SA-
 LINARUM posita in fundo dicto
 SPATIOSA II. Kalendas Septemb.
 anni supradicti.

§. II. De Georgio.

DUbitat aliquantulum Ughellius ,
 utrum duo hic recensendi Georgii ,
 an uni tantum diversa acta sint tri-
 buenda. Ita tamen res se habere
 potest. Unus videtur esse posse ;
 apostolicis enim litteris Joannis
 XIII. subscribere potuerat, ~~et~~ anno
 DCCCCXCVII.

DCCCCXCVII. Ravennati Concilio interesse , quod habitum fuit ab Archiepiscopo Gerberto coram Othone III. Imperatore , ut ait Faber .

§. 12. De Joanne I.

Indignum mihi , et cuidam Viro videbatur in nostras historias inferre hunc Episcopum. Verum quum Ughellius , Gasparinius , Zappata , Ferrius , aliique erga hanc Civitatem studiosissimi quoque Scriptores rem prout gesta fuit exposuerint , ideo omnem hujusmodi sollicitudinem , stimulosque qualescumque sunt ex animo evellam. Attamen ne
verbum

verbum quidem eorum Scriptorum
 omnium citabo ; sed solum Beati
 Petri Damiani auctoritatem addu-
 cam , quippe hujus narrationis fuit
 auctor. Nihil addi potest ad hoc
 sapientissimi Monachi accolæ testi-
 monium. — S. Petrus Damianus

„Card. Tom. III. Opusc. XLII. Lan-
 „dulpho Clerico , et senatorii gene-
 „ris , et peritiæ litteralis nitore con-
 „spicuo &c. cap. 3. cui titul. Epif-
 „copus percussus in gutture quod pau-
 „perculæ porcum abstulisset , religio-
 „ni se dedit pag. 349. Edit. Parisi.
 „in fol. an. 1743.

„Interea Joannes Commiacensis Epif-
 „copus ad memoriam redit , qui dum
 „conversionem suam per longa tem-
 porum

„porum intervalla differret, aliquan-
 „do contigit ut in fundo suo, quem
 „in Saltus possidebat territorio, mo-
 „raretur. Illic itaque constitutus pau-
 „perculæ cuidam viduæ porcum quem
 „velut spem sui victus alebat, præ-
 „cepit auferri, suisque ferculis pro-
 „futurum non segnius præparari.
 „Emittit preces illa, fletus fundit il-
 „la, ac gemitus, sibi que diligentie
 „suæ reddi postulat detrimentum. Sed
 „suo ventri magis, quam illi pius
 „Episcopus dum propriis providet men-
 „sis, mandatum parvipendit Aucto-
 „ris, qui per Prophetam dicit: sub-
 „venite oppresso, judicate pupillo,
 „defendite viduam (Esa. i.). Sed
 „qui absens credebatur instituendo
 præceptum

„præceptum , præsentem esse se do-
 „cuit inferendo iudicium. Nam Epif-
 „copus dum lacrymas Viduæ , suæ
 „facit delicias gulæ , mox percussus
 „in gutture , vulnus incurrit , quod
 „nullis medicorum studiis , donec vi-
 „xit , evasit. Hoc itaque præpedi-
 „tus incommodo cum juxta scripturam
 „(Psal. 23.) sola vexatio intellec-
 „tum daret auditui , tandem sanis
 „consiliis acquievit , et Episcopales
 „Infulas Monachica professione mu-
 „tavit , atque in Pomposiano Cæno-
 „bio , quod est in B. M. semper
 „Virg. honore constructum , post lon-
 „gis temporibus vixit. Usque tamen
 „ad obitum tanta læsi gutturis labo-
 „ravit molestia , ut nisi cum magna
 G diffi-

„difficultate trajicere alimenta non
 „posset. Adeo ut ad geminam sem-
 „per mensam succedentium sibi fratrum
 „in refectione discumberet, vixque
 „tantum cibi caperet, unde recreare
 „stomachum potuisset. — Ex his
 colligitur, Joannem hunc vixisse ipsis
 B. Petri Damiani temporibus, idest
 circiter ann. ML., eaq. etiam men-
 te fuisse, qua errore cognito, sibi
 caveret: HUMANUM EST PEC-
 „CARE, DIABOLICUM PER-
 „SEVERARE.

§. 13. De Adelberto.

Hieronimus Rubeus Ravennatium
 historicus hunc Episcopum nomine
 appellat

appellat ad ann. MLXXXVI. Hæc
autem ab Adelberto gesta sunt.

Episcopo controversia quædam interces-
serat cum Joanne Monachorum mo-
deratore Insule Pereę. Ille postula-
bat suæ Ecclesiæ jure Decimas Bo-
norum Monasterii, quæ in ea In-
sula extarent. Negabat Abas quid-
quam eo nomine Adelberto dari,
quod haudquaquam in Comaclensi
Diœcesi sita essent. Nullis verbis
res transacta. Idcirco Arbitris ut
cognosceretur a partibus data est.
Lis autem decreto interposito Joan-
ni adjudicata; probari enim, dixe-
runt Arbitri, totam Insulam in Ra-
vennati Agro, ac Diœcesi sitam:
id Othonis Cæsaris, aliorumq. Prin-
cipum

cipum privilegiis jamdudum confir-
 mari : qua de re nunquam antehac
 Episcopo Comaclensi Decimas solu-
 tas a Monachis , nec solvendas im-
 posterum . Præterea ne amplius de
 eorum finibus ambigerent , hos Insu-
 læ totius statuerunt . Ab uno late-
 re Padus , qui Diamaniacus dice-
 batur usque in dimidium ; ab alte-
 ro Canalis Augustæ nunc Agostæ ,
 cujus aquæ per Lumanæ foveam in
 Padum confluebant ; a tertio Ba-
 darenum ; a quarto tandem Medi-
 um Grangenum (fortasse Media-
 num) sic iis temporibus appellatum .
 His rebus omnis actio composita est ,
 eaque rata fecit Adelbertus III. No-
 nas Maii , assentientibus quoque sue
 Ecclesiæ

Ecclesiæ Canonicis ; promisitque nihil imposterum neque illa ratione , neque pro Decimis Plebis S. Marię de Pado vetere , neque pro aliis S. Michaelis ejusdem Padi postulaturum. Item postrid. Non. Nov. , ne de sua fide Monachi dubitarent , ipse Episcopus , suorum etiam Canoniorum assensu , publicis tabulis obsignatis , Abatem , et Monasterium omnibus iis decimis omnino donavit.

§. 14. De Henrico.

Henricus Comaclensis Ecclesię Episcopus vivebat anno MCXLI. In ea fuit sententia , quam Gualterius

terius Archiepiscopus Ravennas dixit de quadam sibi illata controversia a Canonicis Majoris Ecclesiæ, et S. Prosperi Regien. Interfuit etiam cum Archiep. Moyse consecrationi Joannis Episcopi Placentini Ordinis Cisterciensis, de quo Rubeus mentionem habet.

§. 15. De Joanne II.

Joannes Ravennæ cum provincialibus Episcopis illi Concilio interfuit, quo Archiepiscopus creatus est. In eo (quod supra ceteros Præsules sua virtus, et singularis quædam prudentia explorata habebatur) eæ partes

res Joanni , aliisque adlectis ab universo cœtu oblate sunt , quibus Metropolita designaretur . Itaque Episcopus noster cum aliis congruit ad Ubal- dum Faventinum Episcopum eligen- dum , quem postea Innocentius III. Papa confirmavit XIII. Kal. Jan. an. MCCVI. Postmodum suam Eccle. , ut credo , administravit Joannes , ta- met si de eo nulla alia fiat mentio ad a. MCCXXII. , quo cum provinciali- bus Episcopis ratum habuit quidquid a Simeone Raven. Archiep. compro- batum fuit Venturæ Ab. Monach. S. M. Rotundę in Insula Palatioli XI. Kal. Ap. Comacini obiit , et in Nemo- re sepultus templo Celle Volanę. Fuit insigne ol. Cœnobium eodem ferme lo-

co situm , quo hodie Sancti Jacobi
Paræcia Vaccolini. De hoc etiam
si vivam , et hi qualescumque mei
pro vera Comaclensis Civitatis glo-
ria labores suscepti æquo animo hic
ferentur , me non obscure , nec fal-
so spero scripturum.

§. 16. De Donato.

DOnatus huic Ecclesiæ præfuit an-
no MCCXXVI. , et Decessoribus
suis , ut par erat , consuluit. Hic
enim , teste Ughellio , acceptilatio-
nem cum Accursio Priore Canoni-
corum Celle Volanę peregit pro
Joanne II. , aliisque Comaclensibus
Episcopis

Episcopis in eo Templo sepultis.
 Qua de re vel ipso quoque tumulo
 Donatum sepultum fuisse putarem.

§. 17. De N.

C Arolus Sigonius de Bononiensibus Episcopis differens, hunc Comaclensem littera N. adsignatum affert. Ecclesiam enim S. Mariæ Virg. ad Pulidam in Agro Bononiense sitam dicavit an. MCCXLIII.

§. 18. De Botio.

B Otius diverso nomine appellatur, nempe Bone, Bonus, et Bene. Vive-
 H bat

bat anno MCCLIII. Interfuit cui-
 dam Provinciali Concilio Ravennæ
 habito , cujus acta a Hieronymo
 Rubeo citantur. Ad eam Urbem
 quot annis se conferre solebant Suf-
 fraganei Episcopi , ut dies sacros
 S. Apollinari , et S. Vitali splendi-
 diori pompa celebrarent : quod se fac-
 turos in eorum Consecrationis so-
 lemnitate pollicebantur Archiepisco-
 po. Ad ea tamen peragenda , et
 crebro synodales actiones habendas
 oportebat Patres ipsos ibi diutius
 comorari. Quapropter singulis Epif-
 copis singula in Urbe hospitia , to-
 tidemque Ecclesias visum fuit Me-
 tropolite , ejusque Cardinalibus Ca-
 nonicis concedere. Comaclensi au-
 tem

tem Ecclesia S. Mariæ de Donanis
 cum ejus Domo attributa fuit a
 Bono , et Simone Vicariis Archie-
 piscopi. Pro quo illustri hospitio
 Botius suo , suorumque Successorum
 nomine selibram candentis cere sin-
 gulis annis oblaturum promisit. Af-
 titit tandem Philippo Fontanæ una
 cum Thoma , dum solemniter ritu con-
 sacrabatur Bononiensis Episcopus Oc-
 tavius Ubaldinus junior a. MCCLXI.
 De hoc Botio , sive Bene quædam
 addit Series , quæ Comacini jussu
 Illm̃i , et Rm̃i D. Joann. Francisci
 Rondinellii signata fuit in episcopa-
 li aula anno MDCCLIX., et postea
 ejusdem Episcopi impensis edita an.
 MDCCLXXV. Quisnam descripti-

onis hujus fuerit Auctor ignoro.
 Mihi tamen adhuc monumenta de-
 sunt ad plures Episcoporum horum
 ex tali Serie additiones confirman-
 das. Nihilominus vel ipsa verba
 exscribam, quæ fortasse causæ erint,
 cur magis veritatem, et historiæ il-
 lustrationem inquiramus. — N. XIV.
 „BENE super bona Catteneorum de
 „juribus directariis Ecclesiæ suæ, et
 „Sanctæ Mariæ in Aula Regia Ca-
 „nonicos Portuen. renovavit. 1254.

§. 19. De N.

Provinciale Concilium Ravennæ
 habitum est IV. Non. Martii anno
 MCCLXI.

MCCLXI. Plurimi interfuerunt
 Episcopi, qui cum Comaclensi san-
 citis decretis subscripserunt fere om-
 nes initiali nominum littera. Que-
 dam acta extant in Archiep. Tabu-
 lario cum hac inscriptione: In pro-
 vinciali Concilio per jam dict. D.
 Archiep. congregato in S. maj. Ecc.
 Ravennati supra facto Tartarorum.
 Et huic Concilio ita se subscripsit:
 N. EPISCOPUS COMACLEN-
 SIS.

§. 20. De Michaele.

Michael Comaclensis Ecclesiæ
 Episcopus interfuit cum quatuor ali-
 is

is provincialibus Episcopis translationi Corporis S. Savini Ravennæ, ut ait Faber, celebratæ. Priorem, et Canonicos Cellæ Volanæ suæ Diœcesis a Fidelium communi one sejunctit XVI. Kal. Julii MCCLXV. Cujus rei causam ignoramus.

Quum vero Richelmus Foroliviensis Episcopus duodecim alios illius Provincia Antistites, ipsumque Ravennatem Archiepiscopum coegisset, ut anno MCCLXVII. secum in ea Civitate adessent, Sanctoq. Valeriano aram, recognito ejus corpore, dedicassent; Michael Forolivium commigravit, sacrisque ceremoniis adstitit, ac ejus signum sepulcro Sancti Valeriani una cum aliis

aliis Episcopis apposuit. Ita habet
 — Sigillum Michaelis Episcopi Comaclensis — Adfuit etiam Ravennati Concilio a. MCCLXX., sed quod fortasse ibi diutius comorari non poterat, mandavit Jacobo Adriensi Episc. , ut pro eligendo Metropolitae suam ferret personam. Proprio, et Michaelis nomine suffragia dedit Jacobus in Concilio eo, quo Percivallus Lincolnensis Canonicus appellatus fuit Archiepiscopus.

§. 21. De Thaddæo.

HUic probabiliter, et Parmensi Episcopo jussit Gregorius X., ut Bonifacium Fleschium ab eodem Pontif-

Pontifice III. Nonas Septemb. ann.
 MCCLXXIV. electum, vel ejus
 Procuratorem in possessionem Ra-
 vennatis Archiepiscopatus mitterent.
 Quatuor annos vacua fuerat relicta
 ob electorum diffidia Metropolitica
 illa Cathedra. Tamen ne pontifi-
 cia quidem jussa executioni deman-
 data sunt. Hinc Innocentius V.
 efficacioribus Litteris VII. Kalend.
 Aprilis MCCLXXVI. datis præce-
 pit Episcopis illis, ut omnimodam
 tandem Ravennatis Ecclesiæ posses-
 sionem Bonifacio tribuerent. Quod
 illico factum fuit.

Postmodum III. Idus Junii anno
 MCCLXXVII. jussu Bonifacii
 Thaddæus omnes suæ Diœcesis ec-
 clesiasticos

clesiasticos viros recensuit , ut a singulis tributum quoddam conferretur Legatis , ac Nunciis Apostolicis , qui ipsis Ecclesiasticis Ravennatis Provinciæ erant prepositi. Tributa igitur inter suos partitus est Thaddeus. Sed Prior Canonorum Cellæ Volanæ plus oneris habere in ea re arbitratus , quam alius quisquam ; Ravennati Archiepiscopo supplicem libellum dedit , ut aliquantulum liberaretur. Quæ fuerit libelli subsignatio ignoro.

Thaddeus etiam Provinciali Synodo interfuit XVIII. Kalendas Februar. MCCLXXIX. habitæ in Cathedrali Foroliviensi Ecclesia.

§. 22. De Honorato ,
Bartholomeo I. ,
Riccomano , et
Bicamano .

UNico paragrapho quæ habentur
de quatuor hisce Episcopis perstrin-
gam. Si tamen quatuor dici de-
bent , nam suspicionem facit ipsa
nominum Riccomani , et Bica-
mani affinitas. Ex ipsis etiam ne-
minem fortasse Comaclensem Eccle-
siam administrasse , tametsi singula-
tim a Canonicis electos putandum
est.

De

De Honorato. Extant in Tabulario
celeberrimi Cœnobii Classensis quæ-
dam litteræ Domni Gerardi Prio-
ris sacre Camaldulensis Eremitæ ,
quarum primum Joann. Math. Zappa-
ta mentionem fecit : deinde ego , dum
Ravennæ essem an. MDCCLXXI.
apud humanissimos Viros D. Ma-
riangelum Flacchium eruditissimum
ejus Bibliothecæ Præfectum , ac D.
Romualdum Carlium egregium ejus-
dem Cœnobii Priorem , exemplum
exscripsi : tandem hoc anno diligen-
tem collationem fecit eruditissimus
Andreas Corlarius publicus Raven-
natium Rhetor . Ita se habent — Ex
„ Registro 2. 82. Archivii sac. Ca-
„ mald. Eremitæ : litteræ D. Gerardi
I 2 „ Prioris

„Prioris dictæ Eremi , et generalis
 „registratæ manu D. Accursii . Sum-
 „mo Pontifici Domno Martino IV.
 „Nisi universalis Ecclesiæ Matris om-
 „nium , et Magistræ membra existe-
 „rent , idem corpus , et fructus cu-
 „jusque ad horreum unius agricolæ
 „devenirent , gravissimum esset mi-
 „hi , et Ordini universo plantulam
 „diu nutritam , et disciplinis regula-
 „ribus informatam sic radicitus fo-
 „di , et alibi transplantari . Cete-
 „rum multorum precibus , et maxi-
 „me Canonorum Ecclesiæ Comac-
 „lensis , et omnium jus habentium
 „in electione Pontificis Ecclesiæ an-
 „tedictæ , et instantiæ inclinatus ,
 „karissimum Filium Domnum Ho-
 „noratum

„noratum religiosissimum , et honestum
 „competenti scientia decoratum,
 „et laudabili fama eorum Pastorem
 „unicæ concessi voluntati. Quare clementiæ
 „tanti Patris supplico reverentissime , ac devote
 „quatenus de sola benignitate , et gratia speciali
 „dignetur misericorditer dispensare , et
 „petitam gratiam benignissime, ac pietatis
 „intuitu elargiri , quem credo ad prædictam
 „dignitatem , et testificor esse dignum in quantum
 „humana fragilitas nosce finit : maxime quum
 „inter nos a pueritia sit nutritus , nihilque
 „inhonestum repertum fuerit in eodem. Dat. in
 „Monasterio de Putheulis VIII. Kal. Apr. MCCLXXXIII. — ex eodem
 registro

„registro – Donno Honorato conce-
 „ditur eunti ad romanam curiam, ut
 „procuraciones a fratribus, et prælatis
 „Ordinis, et etiam ab aliis quibuscum-
 „que Clericis recipere possit, et exhi-
 „bere licita iuramenta. Dat. in Mo-
 „nast. de Puth. VII. Kal. Apr. – Don-
 „no Honorato datur licentia electio-
 „nem Ecclesiæ Comaclensis de se fac-
 „tam recipiendi. Dat. in Monast. de
 „Puth. VII. Kal. Apr. –

Honoratum ab Episcoporum Comac-
 lensium serie tollendum censet doc-
 tiss. Vir Petrus Paulus Ginnanius.
 Ast ego qui omnem consilii hujus
 rationem mature perpendi, dicam,
 eum renunciatum esse potuisse a Co-
 maclensibus, non autem ab Archie-
 piscopo

71

piscopo ; vel a Romano Pontifice
adprobatum. Neque huic officere
videtur quidquid per litteras Metro-
politæ significavit Bernardus , nem-
pe ab obitu Episcopi Thaddæi ina-
nem , ac vacuum relictam fuisse Co-
maclensem cathedram. Honoratus
enim , quemadmodum antea dixi ,
minime fortasse Episcopus a Bernar-
do dictus est, quod Ecclesiam suam
administrandam non adiverit. Ipse
tamen Romam petiisse videri potest,
ut a Martino IV. approbaretur , et
juramenta daret de more.

Modo de Bartholomæo. Hic Eccle-
siæ Sanctæ Mariæ de Cavarisiis in
agro Bononiense sitæ erat Rector ,
simulq. Comaclensis Cathedralis Ca-
nonicus

nonicus , et fortasse etiam Civis.
 Tum a Clero , omnibusque jus in
 ea re habentibus electus fuit Epif-
 copus Comacini. De hoc , vel quia
 id munus spectabat , vel quia ei
 alius erat cordi , cum Ravennati Ar-
 chiepiscopo conquestus est Bernar-
 dus Prior Celle Volane. Quapropter
 Metropolita Bartholomeum con-
 firmare recusavit. Ad Romanam
 auctoritatem confugit electus. Sed
 Summus Pontifex , quippe grandi-
 nosam tot , tantarumque expostulatio-
 num , atque accusationum struem
 omnem senserat , animi non parum
 pependit. Eo tandem rerum harum
 de more perturbatio , contentio ,
 confusio perducta est , ut Bartholo-
 mæus

mæus se se omni sua causa abdica-
re , et in otium Patriæ , vel Bo-
noniensis suæ Ecclesiæ tunc solummo-
do cognitum recipere quam citissi-
me cogitarit.

Interim Comaclenses vel quod illius
tarditatis impatientes , vel quod an-
tedictæ electionis eos (ut fit , quum
nimium familiariter homine uti-
mur) tam subito pœniteret ; Ricco-
manum Priorem Ecclesiæ Faventinæ
Sanctæ Felicitæ Episcopum renunti-
arunt. Quæ res quum Bernardo
Priori Cellæ Volanę esset curæ ma-
gnæ , illico Ravennati Archiepisco-
po litteras dedit , ut Riccomanum ,
quem maxime commendaverat , com-
probaret auctoritate. Sed altera fe-
K rociior

rocior his exorta est, quæ magnum in discrimen eos omnes tranquillitatis everfores adduxit. Quæ tamen tantę discordię finalis sententia fuerit ignoro. Hæc quidem tempora undequaque civilibus diffidiis plenissima in hac etiam Urbe dominabantur.

Quartus igitur, ut videtur, Comacensis Episcopus electus est, quem affert Ginnanius in Vita Archiepiscopi Bonifacii Lavaniæ Comitis. Bicamanus appellabatur. Quumque Procuratorem Ravennam misisset anno MCCXC. rogatum electionis suæ confirmationem, repulsam ab Archiepiscopo retulit. Ceterum (ut alia dubia omittam) mihi permagnum

gnum videtur hoc temporis spatio
 nullum Episcopum præfuisse Comac-
 lensibus. Finitima est Ravennæ
 Urbs hæc, et jam ab anno
 MCCLXXVI. hujus Provinciæ ad-
 ministratio concredita fuit eidem
 Bonifacio viro magna virtute, et
 prudentia, et fortitudine prædito,
 qui etiam universę ipsius Provincię
 Ecclesias Metropolitico jure lus-
 travit, pluribus rebus consuluit,
 Synodos celebravit, alteram sci-
 licet Forocornelii, alteram Fo-
 rolivii. Adhuc tamen in tantis
 rerum harum tenebris, ac docu-
 mentorum inopia nihil certius po-
 tui exhibere.

§. 23. De Petro Mancinellio.

Petrus Mancinellus Ferrariensis ex Ordine Prædicatorum præpositus fuit huic Ecclesiæ an. MCCCIV. Robertus Hierusalem, et Sicilię Rex, ac Flaminie Comes imperavit V. Kal. Martii MCCCXI. Nicolao Caracciolo ejus Vicario, ut privilegia, et facultates Comaclensis Episcopatus defenderet. Eodem anno XI. Kal. Julii Petrus instituit Procuratorem Armaninum Ordinis Prædicatorum, ac Ravennam misit ad Provinciale Concilium contra Templarios indictum. Item Bartholomæo

meo Canonico Cellæ Volanæ facultatem dedit suo nomine subscribendi quibusdam decretis actis Ravennæ in provinciali Synodo VII. Kal. Maii MCCCXIII. Tandem Vidonem Cerviensem Episcopum consecravit anno MCCCXVII. Obiit anno MCCCXXVII.

§. 24. De Superantio.

Superantius in perinsigni Ferrariensi Cathedrali Æde munus, dignitatemque Præpositi optime functus, a Joanne XXII. Summo Pontifice electus est Comaclensis Episcopus. Hoc accidit, ut vult Ughellius

lius XIII. Kalendas Martii anno
 MCCCXXVIII., vel ut Zappatæ pla-
 cet , X. Kalend. Decembris anno
 MCCCXXVII. At quomodocum-
 que res se habeat , non procul ve-
 ro est , Superantium per annum tan-
 tummodo Ecclesiam hanc adminis-
 trasse ; siquidem paulo post ad Ad-
 riensem Cathedram ex hac , et
 tandem ex Adriensi ad Cerviensem
 gradum fecit . Series antedicta
 Illm̃i Dñi Episcopi Rondinelli
 huic Superantio cognomen , et
 patriam attribuit – N. XVIII.
 „SUPERANTIUS de Lamberta-
 „tiis a Cingulo &c.

§. 25. De Francisco I.
Boaterio.

FRanciscus de Boateriis, sive Bo-
atheriis Bononiæ ex Laurentio or-
tum duxit. Jam inde ab adolescen-
tia totum se Deo consecravit in re-
ligioso Ordine Prædicatorum. Tan-
ta fide, et sapientia in quibusdam
muneribus se gessit, ut episcopali
officio dignus sit habitus. Qua de
re Comaclensi Ecclesiæ præfectus
est, ut Ughellio placet, VII. Kal.
Aprilis anni MCCCXXIX. Om-
ni religione, ac disciplinarum stu-
dio onus hoc longe gravissimum sus-
tinuit.

tinuit. An. autem MCCCXXXIII.
 XI. Kal. Aprilis, quum in Patria
 diversaretur, decessit, ac in Æde
 S. Dominici sepultus fuit. Ejus ef-
 figiem cum gentilitiis insignibus,
 et sequentem inscriptionem in eo
 templo vidisse testatur Ughellius

SEPVL. R. P. F. FRANCISCI
 DEI GRATIA
 EPISCOPI COMACLENSIS
 IN DOMO ILLORVM
 DE BOATHERIIS
 QVI OBIT AN. MCCCXXXIII.
 IND. I. DIE XXI. MARTII
 CVIVS ANIMA REQVIESCAT IN PACE. AMEN.

§. 26. De Bartholomæo II.

Bartholomæus eadem patria natus ,
idemque religiosum institutum
professus est ac Franciscus Boathe-
rius. Huic successit III. Kalendas
Augusti MCCCXXXIII. , quum
Signinæ antehac Ecclesiæ præfuiisset ,
ex qua ad hanc transiit. De hoc
Episcopo si quis alia desideret ,
Rubeum consulat , Alidosium , ali-
osque ab Ughellio citatos. Ego
enim , uti supra dixi , pauca tan-
tum , sed quæ potui collegi. Dece-
sit Bartholomæus a. MCCCXLVIII.

L

§. 27. De

§. 27. De Pacio.

Pacius ex religioso Ordine Minorum præfectus est Comaclensi Ecclesiæ V. Id. Dec. MCCCXLVIII. , Clemente VI. P. M. Ejus obitus ita præmaturus accidit , ut ne ipsum quidem episcopali infula insignitum videre potuerit populus ejus curæ , sapientiæque concreditus.

§. 28. De Remigio.

Remigius jam adeo a teneris nomen dedit religioso Ordini Eremitarum S. Augustini. Optimis moribus , omniumque virtutum cultu ita instructus

instructus visus est , ut ad Comac-
lensem Ecclesiam in onere episcopa-
li traductus sit. Electus fuit X. Kal.
Jul. MCCCIL. , populos sibi com-
missos , quoad vixit , religionis ,
scientiarumque gravitate gubernavit.

§. 29. De Guillel- mo Gallo.

Guillelmus Gallus in Vasconia
natus , apud religiosos Viros Ordini
Minorum professus est. Pluri-
ma ibi charitatis , et sapientiæ glo-
ria se gessit. Hinc primum ut Co-
maclensibus præesset dignus est ha-
bitus an. MCCCLVIII. ; deinceps ,
Petrocino Ravennati Metropolita
L 2 mortuo ,

mortuo , provinciali etiam illi Ecclesiae interim prepositus fuit a Cardinali Anglico Legato , dum crearetur novus Archiepiscopus. De qua Metropolitana administratione , sive provinciali Vicaria extant acta III. Kalendas Januarii MCCCLXIX. Tandem ob præclara ejus merita ad Senensem Cathedram evectus est an. MCCCLXX.

§. 30. De Theobaldo.

DE Theobaldo Comaclensi Episcopo nihil hætenus , præter ejus nomen , extat : quod in tanta monumentorum inopia non est contemnendum. Vivebat circiter annum MCCCLXXIII.

MCCCLXXIII. Series Rondinel-
 lii addit — N. XXIV. THEOBAL-
 „DUS renunciavit anno 1370.

§. 31. De Blasio.

B lasium hunc usque in Comaclen-
 sem Cathedram evexit Clemens VII.
 Pseudopontifex an. MCCCLXXXII.

§. 32. De Simone
 Saltarello.

S imon Saltarellus Florentinus in-
 ter digniores suæ ætatis Theolo-
 gos recensetur. Hic enim, qui Si-
 monis Archiepiscopi Pisani Prone-
 pos

pos fuit , ad illustres , gravissimos-
 que Viros Ordinis Prædicatorum se
 adduxit , eorumque vitæ institutum
 adhuc juvenis suscepit. Hinc om-
 nem rerum divinarum cognitionem ,
 et theologica studia arripuit avidis-
 sime. Nec mediocriter quidem eas
 scientias persequutus est. Nam Sac-
 ri Palatii Romæ renunciatus lector
 Theologiæ , in hoc munere ad ve-
 rum gloriæ fastigium ascendit.
 Suum ibi annorum cursum fortasse
 tenuisset , ni eadem ipsius virtus ad
 altiores dignitates tulisset. Illustri
 Comaclensi Ecclesiæ præpositus est
 circiter annum MCCCLXXXV.
 Quæ fuerit Saltarelli administratio;
 ex hæcenus narratis facile ostendi-
 tur.

tur. Tandem ab hac ad Tergestiam Ecclesiam gradum fecit II. Id. Apr. MCCCXXXVI.

§. 33. De Petro Bono.

Eodem omnino tempore, idest II. Idus Aprilis MCCCLXXXVI., quo Simon Saltarellus se Tergeste contulit, hic Comaclensis Episcopus renunciatus est. Tum autem erat Abas antiqui Monasterii Sancti Bartholomei Ordinis Benedictini extra muros Ferrariae: sed late certe ejus pietas patebat, qua episcopali munere dignissimus haberetur. Quum enim anno MCCCC. (cau-
sa

sa nescio qua) Bonifacius IX. Sum-
 mus Pontifex Onuphrio Steccuto ,
 sive de Virdominis Ordinis Sancti
 Augustini Antistiti Florentino suc-
 censeret , juberetque Onuphrium ad
 Comaclensem Ecclesiam transire ;
 putare possumus Petrum Bonum ad
 Florentinam cathedram designatum
 fuisse. Quod minime tamen eve-
 nit : quandoquidem Onuphrius a
 Pontifice impetravit , ut sibi
 Florentiæ potius liceret priva-
 tam vitam agere , quam aliqua
 in ejus dignitate ruina laborasse
 videri. At Bonus diem obiit an-
 no MCCCCII.

§. 34. De Jacobo I.
Bertuccio de Obitiis.

Jacobus Bertuccius de Obitiis natus est Lucae in Hetruria. Simul ut ad Senensem Civitatem se contulit, statim ejus Ecclesiae Prepositi munus obtinuit. Anno vero MCCCCII. Petro Bono successit. Interfuit Pisano Concilio an. MCCCCIX. Diutius, quam Ughellio visum fuit, Comaclenses in episcopali onere gubernavit. Nam post antedictum annum tantummodo ad Adriensem cathedram videtur transiisse. Series Rondinellii addit — N. XXVIII.
» JACOBUS de Obicibus Ferrarien.

M

de

„de Lucca dictus an. 1402. , transf-
 „lat. ad Eccl. Adrien. an. 1404.

§. 35. De Jo. III. Strata.

JOannes de Strata fuit Patria Forocorneliensis . Huic Ecclesiæ præpositus est post Jacobum . Non tamen III. Id. Nov. MCCCCIV. , ut est apud Ughellium , et alios : sed post annum MCCCCIX. Cui plura fortasse jam nota sunt , vel imposterum notescent , ille felicius , ac fusius non modo hujus Episcopi res gestas , sed aliorum quoque Comacensium Antistitum Seriem ampliat , atque emendabit , vel mihi ,
 si lubet ,

si lubet, ad hanc historiam in alio opere illustrandam nota faciet. Joannes tamen paulo post ad Foroliviensem cathedram gradum fecit.

§. 36. De Alberto Benedicti de Bonchristianis.

Albertus Benedicti de Bonchristianis Florentinus se a teneris annis religiosæ Familiæ Servorum B. M. Virginis adstrinxit. Postea inter suos ita vixit, ut doctissimus Vir, et Orator præstantissimus sit arbitrat. Quapropter a Joanne XXIII. Pontif. Max. creatus est Episcopus

Foroliviensis anno MCCCCXIII.
 Paulo post Joanni Stratæ Comaclen-
 si Episcopo litem intendit, in qua
 de obtenta dignitate operam, tem-
 pusque conteruit sine fructu. Subla-
 tis vero omnibus universalis Ecclesię
 dissensionibus, ipsoque terribili schis-
 mate, et Martino V. in Cōstanti-
 ensi Concilio electo, ea quoque con-
 troversia composita est. Nam Joan-
 nes ad Foroliviensem ex hac tran-
 sire, Albertus ex illa ad Comac-
 lensem jussi sunt. Hic tamen Joan-
 ni fuit superstes, quippe ad annum
 usque MCCCCXXXII. vixit. Obi-
 it Comacli, et in ejus cathedrali
 Æde, ut opinor, sepultus est.

§. 37. De Maynardino de Contrariis.

MAynardinus ex antiqua Contrariorum Familia ortum duxit Ferrariæ. A primis accitus est illius Ecclesiæ administrator. Hoc munere magnam de sua virtute, ac in rebus agendis dexteritate expectationem movit. Itaque II. Kal. Dec. MCCCCXXXII. ad Comaclensem Episcopatum ascendit. Hic ita se gessit, ut omnium Civitatis Ordinum, omniumque rerum harum Scriptorum meritis sit encomia.

Plura egit historiis dignissima, ut a majoribus traditum est. Haud ta-

men

men prætermittenda videtur celeberrimi , ac veteris templi B. Mariæ Virginis in Aula Regia restauratio , quam refert Ughellius anno MCCCCIL. Quo autem anno , quaque in Civitate decesserit , ex episcopali hac Cancellaria fortasse constabit. Me latet hætenus. His temporibus non parvo tædio ex Comaclensi mora Episcopi afficiebantur : unde aliquoties alibi , sæpe Ferrariæ diversabantur quam libentissime. Non omittam quod adnotat Series Rondinellii — N. XXXI.
 „MAYNARDINVS de Contrariis
 „Ferrarien. ex Priore Sancti Romani
 „ni Commendatario &c.

§. 38. De Jacobo II.⁹⁵
a Turri.

Jacobum a Turri electum Comac-
lensem Episcopum addit Series
Rondinellii , cujus hæc sunt verba :
„N. XXXII. JACOBVS a Turri ex
„ Canonico Ferrarien. , Electus Co-
„ maclen. , ad Mutinen. Ecclesiam
„ translatus an. 1439. , cum præfuis-
„ set Regienfi , obiit Episcopus Par-
„ mensis anno 1482.

§. 39. De Francisco II.
Folianio.

Illustrissimæ Folianorum Familiæ ,
quæ

quæ Regii omnibus scientiarum ,
honorumque studiis resplendet , hunc
Episcopum debemus. Primum in
Patria Canonicus , deinde Mutinæ
Præpositus , tandem Sancti Petri de
Sale Commendatarius : in singulis
officiis integritate , probitateque
eminuit. Qua re difficilioribus cu-
ris par est judicatus. Ei igitur Co-
maclensis Ecclesia concredita fuit V.
Kalend. Augusti an. MCCCCLX.
Nihil aliud de illustri hoc An-
tistite scio. Sed spectata ejus
virtus non pauca , nec tenuia
certe facta nobis notat , atque
designat.

§. 40. De Philippo Zobulo.

Multa dici possunt de hoc Comaclensi Episcopo. Cuicumque tamen præclara ejus acta patent ex inscriptione, quam Regii illi posuerunt in sepulcrali lapide parentes, sive amici. Primum enim fuerat Abas Sancti Prosperi Commendatarius, deinde successit Francisco Folliano anno MCCCCLXXI. Cessit Cassinensibus Monachis Sancti Benedicti in ea quam tenebat Commenda an. MCCCCLXXX. Cujus rei mentionem fecit Sixtus IV. in apostolicis litteris (Bullar. Cassin. fin.

fin. Tom. 2. Const. 357.) et postea Alexander VI. anno MDI. (id. Bullar. const. 395.) Regii diem obiit , ac in æde S. Nicolai sepultus , in cuius lapide una cum effigie inscripserunt posterii.

PHILIPPO ZOBULO FRANCISCI FILIO

QVI OB CLARISSIMAS VIRTUTES

A SIXTO IV. PONT. MAX.

COMACLI EPISCOPVS INSTITVTVS

ILLE SE DIGNISSIMVM PONTIFICATV SEMPER PRAESTITIT

NAM TEMPLA ALIQVOT D. O. M. DIVISQ. NONNVLLA

INSTAVRAVIT

INOPE LIBERALITATE CIVES MVNIFICENTIA

IVVIT

FAMILIAM QVOQVE SVAM AB IPSA PANONIA DEDVCTAM

ILLVSTRAVIT

VNDE SEMPITER NAM SVI NOBIS MEMORIAM

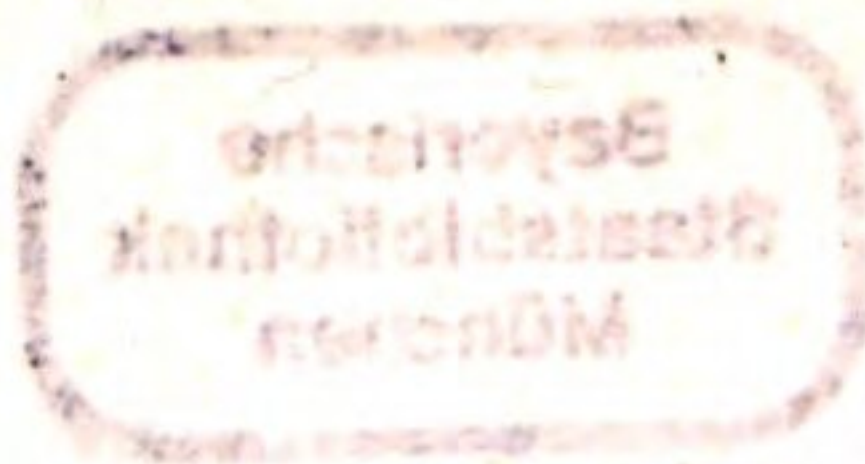
RELIQVIT

HOC POSTERI CVM EFFIGIE SEPVLCR.

POSS.

VIXIT ANN. XVC. DECESSIT MCDXCVII.

§. 41. De

§. 41. De Matthia.

Nescio quo modo hunc Episcopum in annum MCCCCLXXXI. inferat Series ipsa Rondinellii. Vivebat tum Philippus Zobulus, nec vacuam Comaclensem cathedram reliquit nisi anno MCCCCLXXXVII. quo Regii decessit. Nisi forte dicatur Matthias electus, vivo etiam Zobulo, quasi Adjutor Episcopus, aut Successor designatus. De hoc apud eruditos sit iudicium. Inconsiderate etiam Jo. Bapt. Gasparinius in suis ms. histor. eundem Matthiam refert ad an. MCCCCLXXVIII. Labet in hunc locum inferere quid-

N

2

quid

quid de hoc Episcopo adnotavit Jo.
 Math. Zappata — Matthias in Co-
 „maclensi throno reponitur an. 1478.
 „a Gasparino in Comaclen. ms. hist.
 „pag. 43. Unde tamen hujus Epif-
 „copi nomen eruerit , non refert. Ef-
 „se tamen potest , quod Vir Patriæ
 „sue antiquitatum studiosissimus vel ab
 „aliqua deduxerit scriptura , vel ex
 „marmore , vel ex aliquo alio docu-
 „mento. Scimus enim , quod mul-
 „ta deperdita sunt istius Urbis mo-
 „numenta , quæ præteritis proximis
 „annis reperiiebantur. Multa quo-
 „que Episcoporum nostrorum nomina
 „in antiquis veteris Cathedralis mar-
 „moribus legebantur , quæ novato
 „templo deperdita sunt. Narrat enim
 „ mihi

„ mihi Illūsus Eques ~~Dionysius~~ Za-
 „ ratinus Concivis , et Amicus meus
 „ Vir jam septuagenarius multa in
 „ dicto vetusto templo stetisse Episco-
 „ porum sepulcra mitris, et caractheri-
 „ bus variis insculpta , quorum lapi-
 „ des ad meam usque infantiam extra
 „ novi Templi ostia perseveraverint
 „ omnibus objecti , tandem vero vel
 „ conscissi , vel dispersi , adeo ut nul-
 „ lus amplius ex illis reperiat. Quod
 „ eo fortius mihi dolet , quo meis
 „ temporibus proxima , immo coæva
 „ fuerit hæc jactura , nec tamen mi-
 „ hi per ingratham etatem a secunda
 „ etiam morte tanta antiquitatis mo-
 „ numenta licuit vindicare , quod nos-
 „ ter Ferrus per incuriam in sua fu-
 „ tili

„tili Comaclensi historia facere præter-
 „misit. — Incuria accusatur Ferrius :
 verum cur non etiam Gasparinius ,
 qui diu Comacli vixit , et Ferrium
 etate prævit , suasque historias pri-
 mus scripsit ? cur non etiam Ughel-
 lius , quæ procul dubio Comaclum
 se contulisse scimus , ut Episcopo-
 rum inscriptiones , ac acta quæcum-
 que ad ejus opus exscriberet ? La-
 pidem inspexit antiquæ Turri Cathe-
 dralis infixum , atque inscriptio-
 nem , ut ipse testatur , ex fide exem-
 plandam curavit. Sed ut ceterorum
 Episcoporum sepulcra , effigies , in-
 scriptiones , atque epitaphia excerp-
 erentur , quæ tum in Cathedrali
 Æde , ut ajebat Zaratinus , reipsa
 crant ,

erant, non scalis, non multis laboribus, non longis itineribus opus erat. In hunc sermonem hic incidi, ut nonnulli sciant, me nunquam capitali odio Ferrii historias habuisse, immo benemeriti Viri (salvo semper litterario, ac historico jure) acerrimum defensorem esse. Nolim quoque mihi incredulitatis vitio hoc vertant alii. Illustrium Virorum auctoritatem semper æstimatione dignam habui. De antiquitate Comaclensis Ecclesię, et de pluribus Episcoporum sepulcris, cum Zappata, cum Ferrio, cum omnibus historicis sentio. Credam etiam aliquos lapides nomine obsignatos fuisse Pandulphii, Boreę, aliorumq. Verum quum nec Gasparinius,
nec

nec Ughellius, nec Ferrius, nec Sanctassanus, nec Bonaverius verbum ullum faciant: dicam aut nunquam eas inscriptiones, effigies, epitaphia fuisse, aut eorum hominum temporibus omnino deleta.

§. 42. De Maladusio ex Atestiis Principibus,

Nobilissimam Atestiorum Principum gentem Ferrariæ in primis tum rerum bellicarum artibus, tum omnis sapientiæ, cultus, imperii, dignitatumque splendoribus insignem extitisse, nemo est qui ignoret. Ex

ea natus est Maladufius, sive, ut alii scribunt, Maliaducius, qui omnibus et scientia, et moribus probatus, prepositus fuit Comaclensi Ecclesiæ IX. Kal. Julii an. MCCCCLXXXVII. Sine dubio clarissimum suorum temporum lumen dicendum est. Nam egregiam novem annos, quibus populo huic preſuit in tali onere operam preſtitisse, et pluribus aliis Episcopis quodammodo preluxisse traditum est. Sed ad majores suæ nobilitati debitos honores adipiscendos, assentiente Julio II. Summo Pontifice, administrationem hanc renunciavit anno MDVI.

§. 43. De Thoma Turchio.

Thomas ex nobili Turchiorum Familia ortus est Ferrariæ. Optimis disciplinis, bonisque moribus ita instructus visus fuit, ut dignus etiam qui Episcopale munus gereret sit habitus. Ad Comaclensem Episcopatum promotus fuit pridie Idus Octobris MDVI. Scimus interfuisse X. Sess. Lateranensis Concilii habitæ IV. Non. Maii an. MDXIV. Verum quum ex illo ecclesiastico Conventu rediisset, fato functus est eodem anno.

§. 44. De

§. 44. De Ghillino a Ghillinis.

GHillinus ex spectatissima Ghillinorum, sive Gilinorum gente Alexandrina in primis nobilitate, honorumque amplitudine perillustri ortus est an. MCCCCLXVII. Clariores hujus tanti Viri, ejusque Agnatorum actiones litteris commendarunt plerique, nempe Ab. Libanorius, Superbus, Mandosius, Ughellius, Guarinus, aliique. Joannes Jacobus virtuosam, fidamque operam prestitit Joanni Galeatio, et Ludovico Vicecomitibus

Infubrum Principibus , plurimumque
 apud eos auctoritate valuit ita ut
 eorum secretis , ac consiliis asti-
 terit. Camillus Joannis Jacobi fili-
 us tantum omnigenæ eruditionis ,
 scientiæque specimen dedit , ut Ghil-
 linum nostrum jam tum adolescen-
 tulum ad imitationem quammaxime
 accenderet. Porro Æmilius Me-
 diolanensis Ditionis generalis Præ-
 fectus et pace , et bello visus fuit
 summa laude dignus : dum autem
 Militum tribunatum gerebat , fato
 occubuit in Taurinensi obsidione .
 Hic , et Benedictus hispanici exer-
 citus Legatus , Ghillini fratres fuere .
 Rei quoq. militaris peritia claruit Lu-
 dovicus , magnus Vir , fortissimusque
 Impe-

Imperator appellatus: siquidem pro
 Hispaniarum Rege Tribunus Mili-
 tum, dein Nicææ, tandem Langarum
 Provinciæ præfuit. Sed ne litterati
 quidem homines defuerunt. Nam
 Hieronymum, qui illustrium viro-
 rum elogia erudite conscripsit, Aba-
 tem fuisse, et Ambrosianum Cano-
 nicum Mediolani, ipse prodit Ughel-
 lius. Thomas præterea elegantibus
 commentariis, notisque eruditis C.
 Taciti opera illustravit.

Inter hos tamen præstantes Viros Ghil-
 linus iste quodammodo et dignita-
 tum splendore, et scientiarum om-
 nium cultu videtur præluxisse. Li-
 beralibus disciplinis a prima adolef-
 centia instructus, quum satis ejus
 ingenium

ingenium cuicumque exploratum esset, intromissus primum fuit in Aulam Cardinalis Hippolythi Atestii. Deinde apud ipsos Ferrarienses Principes diutius commoratus, tanta prudentia, animique integritate quædam munera sustinuit, ut Thomæ Turchio in Comaclensi Episcopatu successerit Kal. Septemb. MDXIV. Hujus Ecclesiæ possessionem ea quæ par erat Civium lætitia iniit, eodemque anno Lateranensi Concilio interfuit. Ut vero rediit, Ferrarię omni ferme suæ ætatis tempore confedisse certo scimus. Sæpe tamen ob Urbis Comaclensis vicinitatem, suam Ecclesiam adiisse dicendum est. Alphonso I. adstitit in laborioso conscriben-

conscribendarum epistolarum munere : ad Reges etiam , summosque Principes ab eo Legatus est missus : item crebro Mediolanensi Archiepiscopo , crebro Episcopo Ferrariensi ut suffragaretur , rogatus fuit . Omnibus , singulisque officiis iis ita se gessit , ut Principum gratiam , populi amorem , immortalitatis laudem acquisiverit . Denique octuagenario major Ferrariæ decessit XII. Kalend. Januar. anno MDXLIX. , atque in Æde Sancti Francisci humatus cum hac inscriptione

D. O. M.

GHILINO EPISCOPO COMACLENSI

IVRIS VTRIVSQUE DOCTORI

PALLA ET EQVESTRI ORDINE INSIGNI

amplif.

*AMPLISSIMIS GERMANIAE
GALLIAE ET ROMANAE CVRIAE LEGATIONIBVS
HONORIFICE*

*ET AD VOTA FVNCTO ET ILLVSTRISS.
ATESTINAE FAMIL.*

*DVCIBVS PRAECIPVE CARISS. QVI TANTA LIBERALITATE
IN PAVPERES SVAS OPES EFFVDIT*

VT IN ACQVIRENDIS MODERATIOR NE FVERIT

*AN IN ELARGIENDIS
INTEMPERANTIOR DIFFICILE SIT COGITATV
ET QVEM ANN. NAT. LXXXII.*

*VITAM SANE SI AD LABORES MINVS DIVTVRNAM
SI VERO AD EIVS VIRTVTVM
ET PATRIAE DESIDERIVM SPECTES PERBREVE
MORS IMPROBA NOBIS ERIP. SVPER.*

PIETATIS

*ET POSS. OBIIT AVTEM XII. KALEND. IANVARII
M D X L I X.*

§. 45. De Alphonso I.
Rossetto.

A Lphonfus Rossettus Ferrariae or-
tus

tus nobili genere ea in juventute doctrina fuit , qua et Principum , et Summorum Pontificum laudes promeruit. Ghillino Comaclensi Episcopo Adjutor adscitus XI. Kalendas Novemb. anno MDXLVIII. , eisdemque mortuo successit anno sequenti. Ecclesiam pietate , prudentia , ac fide administravit. Tridentino Concilio interfuit multa sui nominis commendatione. Sed ipsum sua virtus ad majores dignitatis gradus evehxit. Nam ad Ferrariensem Cathedram translatus est an. MDLXIII. Non modo arctioris consilii Ferrariensium Principum compos semper fuit , sed pro ipsis etiam gravissimas legationes obiit ad Romanos Pon-

P

tifices

tifices Clementem VII. , Paulum III. , Pium V. , ad Carolum V. , Ferdinandum I. , Maximilianum II. Imperatores , atque ad Henricum Galliae Regem.

Cyntius Joannes Baptista Gyraldus in suo de Ferraria , ejusque Urbis Principibus Commentariolo hæc habet pag. 77. — Cum vero ipse (Hercules) præviderit illis , qui olim „ aliis Principibus , sibi que etiam consiliarii fuerint nimium oneris , ac „ laboris impositum fuisse , dum consiliis , et judiciis pariter operam navabant : curiæ munus , quod unum „ esse consueverat , partitus est. A „ Consiliis enim sibi delegit Francis- „ cum Michaellem Casalensem Episco- „ pum ,

„pum , Alphonsum Rossettum Cy-
 „maclensem Electum , Bonifacium
 „Ruggerium Equitem clarissimum , et
 „Canossæ Comitem , Bartholomeum
 „Mirolium , qui etiam Pretorem nunc
 „magna obiit cum equitate , viros
 „non minus jurisprudentia claros ,
 „quam sapientia , animi integritate ,
 „et incorrupta fide insignes.

Preterea Alphonsus dum esset Episco-
 pus Comacini , sui Principis funus
 prosecutus est an. MDLIX. , ei-
 demque solemnitati interfuit qua Al-
 phonsus II. Atestius possessionem ini-
 it Ferrariensis Principatus. En de-
 scriptionum verba Clarissimi Viri
 Bartholomei Riccii Lugiensis. Ex his
 etiam deducitur , tunc Rossettum

administravisse Ferrariensem Episco-
 patum. Ex prima Descript. fune-
 ris Herculis II. &c. – Appresso ve-
 „nivano i Parenti , ch' erano : il
 „Sig. Donno Alfonso da Este accom-
 „pagnato dall' Arcivescovo di S. Se-
 „verina : il Sig. Francesco da Este da
 „Monfig. Rossetti &c. – ex altera
 descript. Creationis Alphonsi II. &c.
 „Seguivano i Vescovi , et i Magis-
 „trati , ch' erano : Monfig. Giulio
 „Sertorio Arcivescovo di S. Severina.
 „Monfig. Scipione da Este Vescovo
 „di Casale. Monfig. Alfonso Ros-
 „setti Vescovo di Comacchio. Mon-
 „fig. Giulio Tombese Vescovo di Ra-
 „vello &c. – et paulo post – et pas-
 „sando il Duca per mezo al Clero ,
 „ et a

„ et a Frati , et a Confaloni delle
 „ Arti entrò in Vescovato : alla por-
 „ ta del quale era il Protonotario M.
 „ Francesco Martelli Vicario del Sig.
 „ D. Luigi da Este eletto Vescovo
 „ di Ferrara co' Canonici : et entra-
 „ to che fu , s' inginocchiò fra Mon-
 „ sig. Rossetti Coamministratore , et
 „ Monfig. Tombese Suffraganeo &c.
 Hujus tanti Præfulis præmatura mors
 unum fuit impedimentum , quomi-
 nus eam obtineret Purpuram , quam
 suis meritis Summus Pontifex insti-
 tuerat . Carolo tamen ejus Fratri Fa-
 ventinorum Episcopo attributa fu-
 it . Series Rondinellii habet — N.
 „ XXXX. ALPHONSVS Rossetti
 „ Ferrarien. ex Sap. Magistratus pa-
 „ trii

„trii electus Comaclen. &c.

§. 46. De Hercule Sacrato.

Hercules Sacratus Ferrariensis parentes habuit apprime nobiles, ac illustres Julium Equitem, et Lauram Turchiam. Politioribus, sacrisque litteris, ac moribus optimis a prima ætate institutus: in ecclesiasticam militiam cooptatus est. Cum autem in Patria amplissima Canonicatus dignitate esset decoratus, Alphonsum Rossettum ad episcopale munus adjuvit. Huic vero successit anno MDLXIII. Comaclensem

lensem Ecclesiam omni cura administravit. Suo tempore quum nulla religiosi ordinis Domus, nullumq. Monasterium ob multas Urbis calamitates remansisset, evenit, ut ab Alphonso II. Atestio Comaclum mitteretur Capuccinorum Familia, iisque Fratribus daretur Ecclesia B. M. V. de Aula Regia, in qua devota officia jampridem persolvebat Sodalitas S. Nicolai Magni.

Interfuit Hercules Provinciali Concilio Ravennæ Kal. Nove. MDLXVIII. habito ab Archiep. Card. Julio Montefeltrio a Ruvere; et altero etiam in ea Civitate habito a Card. Archiepiscopo Christophoro Boncompagnio an. MDLXXX. Stimulos
etiam

etiam animo Pii V. adjunxit, ut
ab eo nonnulli Canonici institueren-
tur in Comaclensi Ecclesia. Gre-
gorium XIII. rogavit, ut Aræ B.
M. V. sacrae in Cathedrali privile-
gium concederet pro Christifidelibus
defunctis. Extat inscriptio

D. O. M.

ALTARE HOC DEIPARAE
VIRGINI DICATVM GREG. XIII.
P. M. SALVTARI DEFVNCTORVM
PRIVILEGIO DECORAVIT

QVOTIES VEL HVIVS ECCL. SACERDOS, VEL
ALIVS EX DOMO HAC FRATRVM
CAPVCINORVM DVMTAXAT
MISSA DEFVNCTORVM IBIDEM
CVIVSCVMQVE IN DOMINO. AB
HAC LVCE MIGRANTI, IPSA
INDVLGENTIA CONSEQVATVR,
AC A PVRGATORII POENIS
LIBERETVR: HERCVLE EX COM.
A SACRATO FERRARIENSI

Comacli

COMACLI ANTISTITE
INTERCEDENTE

M. D. L. XXXIII.

Ecclesiam majorem Terre Capitis Gau-
ri consecravit an. MDLXVIII., de
quo extat inscriptio

D. O. M.

SEDENTE PIO V. O. M. ALPHONSO II. ESTENSE
FERRARIAE DVCE

TEMPLVM HOC IN HONOREM D. MARTINI EP.

HERCVLES EX COMITIBVS A SACRATO

COMACLI EPISCOPVS

SOLEMNITER CONSECRAVIT

DIE VI. IANVARII MDLXVIII.

ET OMNIBVS FIDELIBVS QVI VISITABVNT ET
OSCVLIS PIE VENERABVNTVR ARAM MAIOREM
IN QVA CONDITAE SVNT RELIQVIAE SS. MM.

TIBVRTII ET SVSANNAE

RECVRRENTE ANNIVER. DIE CONSECRATIONIS
QVADRAGINTA DIES INDVLGENTIAE CONCESSIT
PROVT EX ROG. MICH. THOMASII NOT. EPSC.

Tandem quum jam habuisset Diœcesam
nam Synodum , five quasdam suis
Presbiteris , et Clericis dedisset leges
Q observandas

observandas ; obiit Ferrariæ anno MDXCI. , atque in Ecclesia Xenodochii S. M. in capite pontis juris Sacratæ Familiæ sepultus est.

His temporibus vivebat Jacobus, et Paulus Fratres Sacrati ex Jo. Bapt. , et Margarita Jacobi Sadoleti Card. doctissimi Sorore orti. Jacobus Carpencoratenfis Episcopus : Paulus Ferrariensis Canonicus. Nunc tamen , quantum possem , vindicare deberem Comaclenses Presbiteros a quibusdam Canonici hujus accusationibus. Sed instituti mei ratio moram non patitur. Tantummodo dicam , me diligenter ejus epistolam , sive præfationem ad calcem sui libri editam legisse , mihi que videri parum dignum ,

ut ea

ut ea litterarum æternitati sint data,
quæ ceteroquin plurimas habent ex-
ceptiones, vel saltem æquam cau-
sam, a qua defendi possint.

§. 47. De Horatio Giraldo.

CEntensem fuisse hunc Episcopum
nonnulli contendunt, alii Ferrarien-
sem volunt. Utcumque tamen sit,
certum est tanta jurisprudentiæ, in-
tegritatisque fama præstitisse, ut ju-
re qui pluribus Civitatibus jus dice-
ret, nostræque Ecclesiæ Antistes præ-
esset dignus sit habitus. Primum
Ferrariensis Canonicus; deinde Car-
pensis Archipresbiter; tandem Co-
maclensis Episcopus adscitus fuit an.

MDXCII. Anconitanorum, Camerinsium, Fanensiumque Præfecturis egregie functis clarus et Patriam, et hanc Ecclesiam affecit honoribus non exiguis.

Comaclenses adiit, ut ait Ferrius, circiter an. MDXCVII. (ex aliis monumentis patet hoc evenisse XII. Kal. Februar. MDXCVIII.) quibus significavit S. R. Sedis, ac Pontificis Ditionis subditos esse factos: addens se Comacli possessionem eo nomine inire, et a singulis fidelitatis iuramenta debere accipere; prout solemni pompa effecit. At paulo post scimus ipsum Anconam petiisse, nam quædam de suis Canonicis acta confecit, quorum exemplum

plum apud Amicum nactus, alio opere inferendum puto.

Extat quoque quædam Inscriptio in Comacl. Cath. Æde ad Aram B. M. Virg. Sodalitatis SS. Corporis Christi. Hanc, quia ad hunc Episcopum quodammodo pertinet, hic addam.

D. O. M.
AETERNAE MEMORIAE
ILLMI COMIT. HIERON. GILIOLI
NOBIL. FERRAR. GRATAM OB ANIMI
BENEVOLENTIAM ERGA CONFR. SS.
CORPORIS X̄TI INSTANTER SVPPlicantis
PIIS MOTVS PRECIBVS PAVLVVS Pp. V. GVBERN.
GVARD. ET CONFRATRIBVS IN PRINCIPALI EIVSD. DIE
FESTO SINGVLIS ANNIS IN PERPETVVM VNVM
REVM CAPITALI POENA DAMNATVM NON
TAMEN IN CARCERIBVS CONSTITVTVM BENIGNITER
CONCESSIT VT EX PRIVILEGIO ROMAE DATO
CONSTAT SVB DIE 7. SEPT. 1612. SANCTITATIS
VERO SVAE PON. AN. 7. — ILLMO ET RMO
D. HORATIO GIRALDO NOBIL. FERRAR. MISERATIONE
DIVINA ANTISTITE EIVSDEMQ. SOCIE. GEN. CONSERV.
Spect.

SPECT. D. SILVIO ZARATINO GVBERNATORE
 (D. LVDOVICO MEDIOGAVRO
 MAGN. MASSARIIS
 (D. ANTONIO FOLIO
 OMNIBVS VNANIMITER CVRANTIBVS
 HOC PVBLICVM POSITVM EST MONVMENTVM.

Tandem non omittam quod ab Ughel-
 lio , aliisque dicitur , Horatium sci-
 licet plurimum valuisse Romanorum
 Pontificum gratia , cuius rei non
 dubium testimonium esse possunt
 tot præclara ab eo obita munera.
 Decessit Ferrariæ IV. Kal. Februar.
 anno MDCXVII. , et sepultus fu-
 it in Æde sacra D. Nicolai cum
 hac funebri , simplicique inscriptione

CLAVDITVR HOC TVMVLO
 HORATIVS GIRALDVS EPISCOPVS
 COMACLENSIS
 QVI VIXIT ANNOS LVII.
 OBIIT ANN. M.DC.XVII.
 IV. KAL. FEBR.

§. 48. De

§. 48. De Alphonso II. Sacrato.

Alphonfus nepos decessoris Episcopi, Frater Francisci Cardinalis amplissimi, Ferrariæ ortum duxit ex Thoma Marchione, et Camilla de Sacratis. Nihil dicam de ejus Familia, quum satis pateant tot, tantorumque illustrium virorum res gestæ. Hunc spectata morum integritas, omnisque sapientiæ fama ad honores amplissimos evexit. Adhuc enim juvenis Forolivii, Aesii, Arimini, Perusiæ, Anconęque Præfecturas summa laude sustinuit.

Pridie Idus Junii MDCXVII. electus
Comac-

Comaclensis Episcopus : Ecclesiam
 sapienter , prudenterque rexit . Dei-
 param Virginem de Aula Regia
 præcipua religione coluit . Quin im-
 mo in Cathedrali templo , plauden-
 tibus universæ Civitatis ordinibus ,
 pridie Kalend. Januarii MDCXIX.
 ejus antiquam Imaginem solemnî ri-
 tu , multisque cum lacrymis orna-
 vit argentea corona . Carissimum ha-
 buit Archipresbiterum , suosque Ca-
 nonicos , eorumque causam quamma-
 xima commendatione detulit Cardi-
 nali Serræ Ferrariæ Legato , rogans ,
 ne , quum sibi Augustiniensium Fa-
 miliam adsciscere vellent Comac-
 lenses , quid detrimenti caperent
 Presbiteri . Extant Alphonsi litterę

hac

hac de re datæ Anconæ IV. Id. Oct.
MDCXXII.

Verum quum aliis alibi apostolicis , si-
mulque gravioribus officiis distrahe-
retur , episcopalem administrationem
renunciavit an. MDCXXV. , proin-
deque Campaniæ, Maritimæque vice
Legati functus : mox Umbriæ, et Pe-
rusiæ præfuit : deinde inter S. Consul-
tę Patres , Urbisque Visitationis , ac
Congregationis Episcoporum, et Re-
gularium a secretis extitit : tandem
Romanę Metropolis vices gessit.
Quę quidem gravissima , atque nobi-
lissima munera justitię , prudentię ,
ceterarumque excellentium Virtutum
Alphonfi Sacrati testimonia toti-
dem esse debent.

§. 49. De Camillo Moro.

C Amillus Morus Ferrariensis omnibus scientiis convenienter decoratus Termulanæ Ecclesiæ antea præpositus, ad Comaclensem transiit XI. Kal. Martii an. MDCXXV. Illico omne studium suum ad animarum salutem contulit: quumque perspexisset egregiam Joan. Bapt. Gasparinii Equit. Comaclen. voluntatem in ea, quæ ad Dei honorem pertinent, nedum concessit, ut illius ære in Villa Vaccolini edificaretur, ac dotaretur Parochialis Ecclesia; sed etiam ab Alphonso Atestio Mutinensium Principe fundum, sive solum impetravit V. Non. Maii MDCXXIX:

Hicce

Hisce in locis fuit olim celebre Cœnobium S. Jacobi Canonorum Cellæ Volanæ appellatum : quapropter piissimus , ac eruditus Eques ad ejusdem S. Apostoli , Cœnobiiq. memoriam conservandam , hanc quoque Ecclesiam S. Jacobi nomine nuncupavit. Præterea quum in ipso cathedrali templo Sacellum quoddam valde antiquum comperisset , cujus in parietibus adservabantur urnæ , cellulæ , tumuli , et id genus alia (quot et quantæ Comaclensis Vetustatis Memoria !) mortualia fragmenta , sibi visum fuit hujusmodi locum decentius exornare , tituloq. Rosarii B. M. V. colere. Hinc meritis plenus obiit Comacini VI. Id. Maii MDCXXX. ,

atque ex ejus voluntate sepultus est
in eodem quod ornaverat Sacello.

Nulla extat sepulcralis inscriptio, nul-
lum sepulcrum. In libello Decesso-
rum Cathedralis hæc habentur: Die
„octava dicti (idest Maii 1630.)
„Illius, et Rm̃us D. D. Camillus
„Morus Patritius Ferrariensis Dei,
„et Ap. S. gratia Ep. Comac., Vir
„omni pietate, et doctrina plenus,
„et qui nunquam satis laudari potest,
„ann. circ. 60. in domo sua episc., et
„in C. S. M. E. Anim. Deo reddidit,
„cujus corpus suprad. die sero vesperi,
„quo possumus debito honore, et obse-
„quio depositatum fuit in capella nova
„SS. Sac. per eundemet Episc. extructa.
„Semel, ac iterum P. Benigno Discal.

S. A.

„S. A. Conf. prob. confessus. Die ve-
 „ro 3. suprad. Viatico S. refectus ma-
 „xima devotione, et 6. suprad. Mensis
 „olei unctione roboratus etiam alacri
 „animo per D. Joa. Bapt. Vitali nos-
 „trum Archip., cui animarum curam,
 „et Clero assistenti in Domino sic
 „commendavit, ut nemo lacrimas
 „cohibere potuit, et pro viribus fac-
 „turum spondit — Series Illm̃i,
 „et Rm̃i D. Episcopi Rondinellii
 „addit — N. XXXIV. CAMIL-
 „LVS Mori del Bailo Ferrariensis
 „ex Primicerio Cathedralis, Epif-
 „copus Termularum, ad hanc Ec-
 „clesiam translatus &c.

§. 50. De Alphonso III. Pandulpho.

Ferrariensem fuisse Alphonsum Pandulphum certo scimus, utpote ejus Familia paulo post quam ipse in-
verat Episcopatum, domicilium po-
suit ad Caput Gauri. Humanio-
ribus litteris, præsertim vero sac-
ris, legalibusque disciplinis ineun-
te ætate operam dedit, fuitque cir-
citer annum MDCXX. a Secretis
celeberrimæ Intrepidorum Acade-
miæ. Hujus enim nomine, ac jus-
su dicavit duobus Ferrariensibus S.
R. E. Cardinalibus Bonifacio Be-
vilaquæ, et Carolo Pio de Sabau-
dia

dia Carmina Galeatii Marchionis
 Gualengii. Ex quorum titulis ha-
 betur , Alphonsum jam tum præ-
 tantem Oratorem , et illustrem suæ
 ætatis Poetam fuisse , atque Docto-
 rum ornamentis decoratum. Post
 hæc Theologalis Doctrinæ lectiones
 habuit laudabiliter in patria Cathe-
 drali æde , quum esset eo titulo in-
 signitus Canonicali dignitate.
 Idcirco ab Urbano VIII. creatus est
 Episcopus Comacini. Quam sibi com-
 missam Ecclesiam pietate , doctri-
 na , multaque benevolentia guber-
 navit. Synodum habuit : Diœcesim
 providentissime lustravit : debitas ,
 solemnesque ceræmonias , ut ait Fer-
 rius , quibus Deum venerari , fes-
 tosque

osque dies colere deberent presbiteri , edocuit. Omnimodam curam adhibuit , ut plures sacræ ædes in Urbe , aliisque suæ jurisdictionis locis ædificarentur. Ecclesiæ autem urbanæ , teste Ferrio eodem , fuerunt B. M. SS. Rosarii , B. M. de Monte Carmeli , SS. Crucis et Apostoli Petri , Scholæ Compassionis.

Errat tamen Ferrius noster de supra indicata æde S. Petri. Hanc enim anno MDCV. Kalen. Januar. , solemni omnium Ordinum supplicatione habita , appellandam voluit titulo SS. Crucis , et S. Petri Apostolorum Principis P. Joan. Bapt. Scarella Ordinis Prædic. Magister ,
et Ge-

et Generalis Inquisitor Ferrariæ. Cujus institutionis authenticum documentum ab ipso etiam Archipresbitero Cathedralis, ac Primatibus Urbis subsignatum excerpti ex Tabulario S. Officii Comacini apud ipsum Vicarium P. Antoninum Guidium Virum de bonis studiis optime meritum. Ab his primis temporibus usque ibi floret Sodalitas Crucesignatorum, quæ ab Inquisitore, si-ve ejus Vicario regitur. Fortasse potius adfirmandum est, eam sacram eodem hortatu Alphonsi Pandulphi adauctam fuisse, quandoquidem de speciali ejus Episcopi obsequio erga hanc Societatem satis constat. Extant etiam, ut audio, Sy-

S

nodales

nodales Pandulphi leges ; et Visitationum acta.

Prodierunt quoque sapientissimæ leges Sociorum Scholæ Compassionis ejus Consilio sancitæ a P. Constantino Societatis Auctore , et primo ejus Rectore ex familia hac Augustinensium Excalceatorum , quorum instituta (servata proportione) professi sunt , etiamque nunc profitentur iidem Socii. Libri titulus ita habet — Indirizzo spirituale per ascendere con facilità all' unione con Dio con li esercizi della meditazione della Passione di Cristo : nel quale si danno regole da osservarsi dalli Fratelli della Scuola , o sia Oratorio di Compassione instituito di

„di nuovo nella Città di Comacchio
 „ad istanza di alcuni divoti Cittadi-
 „ni di essa : d' ordine del già Illmo ,
 „e Rmo Monfig. Alfonso Pandolfi
 „Vescovo di essa Città ; et ora de-
 „dicato all' Illmo , e Rmo Sig. Sig.
 „Pne Colmo Monfig. Niccolò d' Ar-
 „cano Vescovo della medesima. In
 „Venezia per il Valvasense 1672.
 „con lic. de' Sup.

Hæ porro extant inscriptiones. In
 fronte Parochialis Ecclesie Ostellati.

PRIMUM EREXIT LAPIDEM TEMPLI

IN HONOREM DIVI PETRI PRINCIPIS APOSTOLORVM

ALPHONSVS PANDVLPHVS FERRAR. EPISCOPVS COMACLEN.

SEDENTE VRBANO VIII. P. M.

CYRIACO CARD. ROCCIO FERRARIAE LEGATO

COMVNITATIS OSTELLATI CONSVLIBVS

HYACINTO AZOLINO ET IOANNE BAPTISTA THOMASIO

TEMPLO CONDENDO PRAESIDIBVS

ALPHONSO BERTOLDO CANONICO FERRAR. IACOBO PHILIPPO

DE PHILIPPIS ET FRANCISCO SALMO

S 2

Anno

ANNO DN̄I MDCXXXVIII.

MENSE AVGVSTI DIE 7.

In fronte Sacrarii Eccl. S. Martini
Capitis Gauri. Legitur infra sub-
scripta alteri inscriptioni ad Episco-
pum Herculem Sacratum pertinenti.

ANNO VERO SALVTIS MDCXXXIX.

ALPHONSVS PANDVLPHVS

EIVSD. COMACLENSIS ECCLESIAE ANTISTES

HVIVS INDV̄GENTIAE MVNVS

FERE MENTIBVS LAPSV̄M

CONFIRMAVIT

QVORVM MEMORIA NE TEMPORVM INIVRIA

DELEATVR

HVNC LAPIDEM INSCRIBI IVSSIT

FRANCISCVS BVCCIUS I. V. D. PROTONOT. APOST.

HVIVS ECCLESIAE ARCHIPRESBITER

ANNO D. MDCXXXIX.

Designaverat etiam Alphonsus Monia-
lium Domum in hac Urbe erigere.
Extat in publico Notariorum Ta-
bulario inscriptio, cujus exemplum

mihi

mihi exhibuit Ill^mus Dñus J. U. D.
 Nicolaus Parmianus Præses , et hoc
 anno primus Comaclensis Magistra-
 tus Antianus , quem profecto com-
 mendatione dignissimum semper ha-
 bebo pro egregia ejus voluntate in
 servandis reliquis Comaclensis histo-
 rię monumentis. Hęc sunt inscrip-
 tionis verba.

ANNO DÑI 1634.
 VRBA.º VIII. PONT. MAX. REGNĀ
 IO. BAPT. PALLOTTVS CARD.
 LEG. FER. HVNC PRIM. LA-
 PID. IN DIVE THERESIE HON.
 POS. ALPHONSO PANDOLPHO
 EPIS. COMACL. SED.

Injuriose agunt nonnulli cum hoc Epif-
 copo , dum mordacissimas satyras
 suspican-

suspiciantur ipsum in Comaclenses conscripisse. Magni mihi argumenti esse potest spectatissima erga Civitatem hanc fides, animique sollicitudo, qua, si brevitatem propositam non amarem, quodcumque affertur a quibusdam, falsum esse evincerem. Cum Ferrio, aliisque bene moratis Scriptoribus modo sentire non pudet. Quin ne Peregrinum quidem Pancaldum, qui Episcopi a Secretis fuit, auctorem huiusmodi insanissimi Poematis adfirmare auderem. Quis ergo auctor dicendus, reponet aliquis? Difficile est in tali ætate de speciali cuiusvis scripture poetica judicare. Sed hæc in alio opere et melius, et
fusus.

fufius. Dicendum potius omne fu-
 um tempus contuliffe doctiffimum
 æque , amantiffimumque Antiftitem
 in ea peragenda , quæ erant Eccle-
 fiæ fibi comiffæ. Quantum vero otii
 in ea adminiftratione capiebat , to-
 tum litterariis rebus tribuebat. Hinc
 opus illud eruditione refertiffimum
 extat , cui titulus — Alphonsi Pan-
 „dulphi Epifcopi Comaclen. Dif-
 „putationes de Fine Mundi , in qui-
 „bus quæcumque a variis Philofopho-
 „rum fectis in hoc argumento natu-
 „rali lumine funt conftituta refellun-
 „tur : evangelica propheticaque doc-
 „trina unice recipitur , et propugna-
 „tur . Opus pofthumum omnigena
 „eruditione refertiffimum , cum du-
 „plici

„plici Indice copiosissimo. Illmo ;
 „et Rmo D. D. Petro de Bargelli.
 „nis utri. Signat. D. N. Referend. ;
 „et Protonot. Apostolico de numero
 „Participantium , Civitatis Asculane
 „Gubernatori &c. Bononiæ 1658.
 „ex typograph. Ferroniana sup. per-
 „mis. in folio. — exaratum vero fu-
 it ab eodem Episcopo a. MDCXL. ;
 ut constat ex hoc ipso opere in Dis-
 putatione Scripturali cap. II. quæst.
 III. sect. II. pag. CCCXXV. Ex-
 tat etiam ejusdem historicum Poe-
 ma ms. , quod olim Venetiis eden-
 dum retulit Albritius.

Bibliotheca domi ære suo instituta usus
 fuit multis , eruditisque Operibus
 refertissima , quam sibimet post mor-
 tem

tem Episcopi A. C. , ut ait Ferrius ,
 adjudicavit . Viros item litteratos ma-
 gno semper amore affecit . Tantæ enim
 benevolentiaë experimentum habetur
 erga Comacl. Equit. Gasparinium ,
 quem in supradicto Poemate Virum
 doctrina , et eruditione illustrem , his-
 toricumque egregium celebrat .

At quum nihil aliud magis odio ha-
 beret , quam Cives perspicere inertia
 quadam , ac ipso omnium malorum
 auctore otio diffluentes ; instituit pri-
 mus Comaclensem Academiam titu-
 lo Fluctuantium appellatam . Hæc
 tum floruit vel maxime ; pluries
 temporum injuria prolapsam in pris-
 tinum restituendam curarunt Cives
 de Patria optime meriti . Nunc pe-

T

ne

ne ad interitum adducta est ; quæ donec a nobis tandem aliquando restauretur , nunquam conquiescam.

Tandem ne quidquam , quod modo sciam , prætermittam ; inscriptionem addam , quam Jo. Bap. Card. Palotto posuit Alphonsus ipse in atrio Cathedralis Comacii:

(*)

Comacii diem obiit Alphonsus Pandolphus illustris sane Episcopus , et Vir omni litteratura clarissimus V. Non. Oct. MDCXLVIII. , ac subsequenti die parentalia illi soluta fuerunt , funusque , et sepulcrum habuit in cathedrali æde. Nonnulli Ferrariæ decessisse putant. Sed ex ferie Mortuorum satis , superque res patet

(★)

IOANNI BAPTISTAE S. DINALI PALLOTTO

GENIO NOBILI INGENIO ACRTIA LEGALI DOCTRINA

MORVM CANDORE LABORIS ENDORE SPECTATISSIMO

QVI VTRIVSQUE SIGNATVRAE OLEGATVS DECERNITVR

DEIN PRAECLARISSIMIS APVD TIONIBVS FVNCTVS ET VRBE

ROMIANA EGREGIE ADMINISTRATAALATVS FASTIGIO SVFPECTVS

FERRARIAE PROPOM DELIGITVR.

VBI NVLLA FESSVS VIGILIA SVBITARVENDO VALLO MVNIENDAE

VALIDIVS ARCI AC VAEFVIT CONSILIO.

MILITEM IN FINITIMAS ORAS PNNONA CVNCTOS IVSTITIA

ET T.

GRANDIOREM IN FERRARIENSI AC LBVM VETVSTATE ET INCVRIA

CORRVPTVM FRONDIVM ET ARINSIORE AGRESTIVM OPERA

EFFOSSVM ET MVLTQVAM ANTPROLATATVM IN MAXIMA

CIVIVM COMODA LAPLOCVPLETAVIT.

IN VTROQUE PADI ALVEO PROPITIAS EXCITAVIT.

FRIDANVM OVQVE IAM SEDES DEVOC

patet. Hęc omnino sunt ejus libelli verba – Die 4. Oct. 1648. Sapientissimus Vir Illm̃us , et Rm̃us „ D. D. Alphunsus Dei , et Ap. Sed. „ gratia Epif. Comac. ętat. ann. 60. „ in domo sua , et in C. S. M. E. „ Animam Deo reddidit , cujus corpus suprad. die sepultum fuit in Ecclesia Cath. prope Altare majus &c. Ejus effigiem in Terra Capitis Gauri adservat egregius Vir J. U. D. Eustachius Pandulphus cum his verbis: **IV. NON. OCT. OBIIT FERRARIÆ.** Series vero Rondinellii addit – N. XLV. ALPHVNSVS „ Pandulphi de Capite Gauri Ducat. „ Ferr. ex Vic. Copari, et post Canon. „ Theol. Ferr. Ep. Comacl. 1630. &c.

§. 51. De Julio Cæsare Borea.

B Oreorum , five Buoriorum , aut Borearum Familiam Lugi et ipsa generis nobilitate , et præstantium Virorum meritis esse illustrem nemo est qui dubitat. Paucos tamen ex iis , ut brevitati studeam , recensendos puto. Ex antiquioribus: Marcus Boreas Alberici Barbianensium Comitum castra sequutus , militiæ cum valentioribus aliis egregie præfuit , qua de causa amplissimo Nobilitatis Privilegio pro se , suisq. posteris a Martino V. Sum. Pont. donatus est ; ea vero sibi familiaritas cum potentibus iis Comitibus intercessit , qua pluri-
es

es arctiora , et domestica pro ipsis
negotia suscepit. Jo. Marius, ut ex
ejus extremis tabulis patet dat. Idib.
Aug. MDXXXVI. , tanto militaris
gloriæ studio exarsit , ut in Germani-
am cum delecta juvenum manu pro-
fectus , et in præliis , quæ tum gere-
bantur , laudabiliter versatus , tandem
honorifice occubuerit. Ex recentiori-
bus vero adnumerantur Jo. M. alter ,
et Julius Cæsar . Ille fuit Nepos Epif-
copi nostri : adstitit Justitiæ Consilia-
rius , atq. a secretis in intima Ditio-
nis administratione Francisco Muti-
nensium Principi , Mutinæque obiit
an. MDC. XC. Hic ipsius Præsu-
lis Pronepos Canonicali dignitate in
Ferrariense insigni Capitulo decora-
tus

tus , interfuit una cum Card. Epif. Cerrio iis Comitibus, quibus Summus Ecclesiæ Pontifex creatus fuit. Noftris denique temporibus Eq. Gaspar non modo legionibus Caroli Emmanuelis Sardorum Regis præfuit , fed etiam Ventimillii Gubernatoris vices gessit an. MDCCXLVII. , obiitque in arce Clarevallis an. MDCCLX. Vivit Lugi Nob. Vir , summaque humanitate præditus Jo. Franc. Boreas de Patria , de litteratis hominibus , deque bonis artibus optime meritus.

Sed ut aliquid de Julio Episcopo Comaclense dicam , qui Buoriorum omnium clarissimus mihi semper visus est : Lugi nobilissimi in Romandiola Oppidi is ortus est ex Hanni-
bale

bale Borea ,et Tulliana Segnia XV.
 Kal. Aug. MDLXXXVII. Bono-
 niæ studiis sedulam navavit operam.
 Ibi Julius Cæsar Segnius Reatinus
 Episcopus debita facultate ecclesiasti-
 cos ordines ei juveni contulit XII.
 Kal. Oct. MDCVIII. , eidemque
 paulo post sui consanguinei detule-
 runt Beneficium S. Georgii juris an-
 tiquissimi hujus Familiæ , eumq. Ju-
 lium in possessionem miserunt. Tunc
 enim vacabat per obitum J. C. Ge-
 orgii Boreæ hujus nostri Patruī, qui
 Card. Hippol. Aldobrandini in Cœ-
 nobio trium Fontium Urbitelli mu-
 nus Vicarii functus erat. Hinc quum
 litem agerent Lugienses adversus En-
 tium March. Bentivolum de qua-
 dam

dam Vallium partitione ; earumque
Decimis Bentivolo adjudicandis ; ic-
circo , generali conventu habito VII.
Kal. Maii MDCXV. , Julium se-
legerunt , cujus opera in tali contro-
versia uterentur. Romam igitur pro-
fectus est , ibique annos tres com-
moratus , labori , studio , diligen-
tiæ nunquam pepercit. Tandem mu-
tuo litigantium consensu , bonisque
omnibus plaudentibus , Boreæ pru-
dentia lis transacta est.

Hæc autem in ea urbe commoratio am-
plissimum Julii virtuti fructum at-
tulit. Pene omnes enim senserunt
qui Vir hic esset : tanto ejus dex-
teritatis amore captus fuit præ cete-
ris Cosimus Cardinalis de Torres ,

ut Boream Vicarium in Episcopatu
 Perusino, postea vero Montis Rega-
 lis Metropolis in Sicilia sibi adscive-
 rit. Ex Sicilia Genuam venit Julius
 Cæsar an. MDCXL., ut scilicet Ar-
 chiep. vices Stephani Card. Duratii
 tunc temporis Bononiensis Provinciæ
 Legati in ejus Eccles. administrati-
 one teneret.

Ita vero se gessit, ut XI. Kal. Aug.
 MDCIL. ab Innocentio X. sponte
 Comacini Episcopus creatus sit. Ge-
 nuam perlato tantæ dignitatis nun-
 tio, antequam abiret, piis commenta-
 tionibus apud religiosam Familiam
 August. Excal. operam dedit. Qui-
 bus peractis Romam commigravit,
 gratias Pontifici pro tali beneficio
 V acturus.

acturus. Comaclensis Ecclesie possessionem solemniter inivit Dominica prima Sept. ejusdem anni, eodemque tempore apud Augustinienses domicilium habuit. Paulo post Lugum se contulit, et tantummodo pridie Kal. Nov. Comaclum rediit, eadem Augustiniensium domo usus. Namque episcopales edes, quæ profecto nimis humiles videbantur, instaurare, et amplificare jusserat. Justitia, pietate, doctrina Eccles. administravit. Alphonsi Pandulphi vestigia secutus, decreta, legesque Sociorum Scholæ Compassionis approbavit. Jussit Imaginem Christi Domini, quam noctu quidam male morati Cives ex primo ejus Scholæ Sacello ad Ecclesiam

Suffragii

Suffragii tulerant ; iterum eidem aſſe
restituendam : quod factum fuit IX.
Kal. Mart. MDCL. , curantibus Ja-
cobo Folio Vicario Episc. , ac uni-
verso Capitulo , et Clero Civitatis.

Julii Cæſaris tamen erat conſuetudinis
vel ut liberiore perfrueretur otio , vel
ut parentes inviſeret , Lugum aliquo-
ties ſe conferre. Hoc tempore (aſ-
ſentiente Fabio Card. Chigio Foro-
corneliſenſe Episcopo , qui deinde fuit
Alexander VII.) pueros , puellasq.
ſuę Patrię ſacro chrifmate confirma-
vit. Tandem quum Synodum habuiſ-
ſet , pluresq. Canonicatus ut inſti-
tuerentur ditioribus civibus ſuaſiſſet ;
Episcopatum cenſu , Eccleſiam ſac-
ris ſupelleſtilibus locupletaviſſet ; Co-

macli ex hac vita migravit V. Id.
 Mart. MDCLV. Sepulcrum in Sa-
 cello SS. Corp. Christi in Cathedr.
 adhuc vivus sibi posuerat. Quaprop-
 ter, prout etiam testamento lega-
 rat, ibi humatus fuit. At hujus Epif-
 copi, aliorumq. omnium Decessorum
 sepulcra (ut supra dixi) eorum certe
 temporum inscitia, sive quavis alia
 causa, quum antiquissima demoli-
 retur Ecclesia, everfa, confracta,
 pessundata ita sunt, ut ne reliqui-
 um quidem hodie remaneat. Extat
 utique doctissimi Episcopi Opus,
 cujus memoriam ætas nulla posset
 obliterare, cui titulus: RESPON-
 SIO DE IMMUNITATE EC-
 CLESIAE CONTRA LAGU-

nam

NAM. Ipsius mentionem habent
P. Coronellius in Bibl. univ. , Ugh.
Ital. Sac. , Bonol. Hist. Lugi &c.

§. 52. De Sigismundo Ifæo.

Sigismundus ex Comitibus Ifeïs Cē-
feneꝝ ortus fuit. Julio Cæsari succes-
sit prid. Kal. Sept. MDCLV. So-
lemnem possessionem hujus Ecclesiæ
inivit VIII. Kal. Dec. Omni vir-
tutum genere, ut refert Ferrius, emi-
cuit. Diœcesim laudabiliter lustra-
vit, optimas leges edixit, argentea
supellectili Ecclesiam adornavit, mo-
litioni innovandæ Cathedralis pri-
mum lapidem posuit VIII. Kal. Apr.

anno

an. MDCLIX. De hoc ædificio
extat inscriptio :

(**)

Ecclesiam quoque religiosi Ordinis Augustinienſium ſolemniter dicavit SS. Augustino , et Mauro. Hęc extat inscriptio :

D. O. M.
AD PERPETVAM REI MEMO-
RIAM TEMPLVM HOC IN SS. AV-
GVSTINI ET MAVRI HONOREM
ERECTVM CONSECRATVM FVIT
AB ILL.mo AC RE.mo D.D. SIGISMVND
ISAEO COMITE AC NOB. CAESENATE
ATQVE HVIVS CIVITATIS COMAC-
LI DEI ET S. S. APLICAЕ GR̄A EP̄O
DIE VERO 20. APLIS MDCLXIV.

Ita fortasse legendum in marmore.

Non certe uti inscriptum fuit , nempe – die vero 20. Ap. MDCLXTV.
Hic enim fuit error lapicidæ , ut ipse clariss. Rhetor Ferrius sentit. Quod
nisi

(**)

D.
EMIN: ET
D. HIERONIMO S. R. DIVISIO
FERRARIAE DE
OB MAIORIS TEMPLI EXCITATAMINEM
OB PIETATE
HVMANITAT
OB ALIA MVLTA TVM
COLATA
PERENNE OBSEQVENT
MONV
HOC MARM
S. P.
A. D. M
SIGISMVNDVS EX COM
BARTHOLOMAEO SERVGO
ALEXANDRO CA
CAESARE CINTI
CARVLO MEZZO
CLAVDIO SIMONIO
EXEQ

[The page contains faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side.]

nisi Augustiniensium Tabularium igne periisset, hunc quoque consecrationis annum omnino certum facerem. At Sigismundus Cæsena, non tamen Comacina, ut cuidam visum fuit, extremum diem obiit. Patet ex mortuali libro relig. famil. Sanc. Franc. illius Civitatis. — A dī 15. „Sett. 1670. si diede sepoltura all’ „Illmo Monsi. Sigismondo Isei Vescovo di Comacchio &c. — Joseph quoq. ejus frater lapidem posuit cum sequenti inscriptione, quæ licet Cæsena modo non extet, tamen feliciter in quodam libello ms. reperta ab erudito, egregioq. Rhetore Josepho Ant. Aldino mihi nuper allata est. — Ex Verdon. Marin. Cæ-

sen.

„ fen. part. 1. ad S. Francisci M. C.

„ Ecclesiam:

SIGISMUNDVS
COMES ISAEVS
ET EPISCOPVS COMACLI
HIER. VEROSPI ET VLDER. CARPINEI
APPRIME CHARVS
POST RECTAM
SVMMA CVM VIGILANTIA ET CHARITATE
PER ANNOS XV. SVAM ECCLESIAM
OBIIT XVII. KALEND. OCTOBRIS A.D. MDCLXX.
A E T. L.

EIVS OSSA IN HOC MAIORVM SVORVM SEPVLCHRO
IOSEPH FRATER ET GOTIFREDVS
NEPOS COMITES ISAEI
DOLENTES CONDI CVRAVERVNT.

In notis hæc habet Verd. — Sigismun.

„ dus ab Alexandro VII. Comaclen.

„ Infula decoratus , qui Eccl. suam

„ pretiosa suppellectili adornavit , Cæ-

„ senæque in Dño quievit an. 1670.

„ Luxit , lugetq. tantum Præsulem Pat-

„ ria , unumque illi solamen se alterum

Filium

„Filiū Nicolaum nempe ex Comitibus de Arcano illi Eccl. præfec. statim a Clem. X. vidisse, qui et antecessoris, et concivis sui pietatem, et vigilantiam æmulans, in Dño dignus est ut præsit, nam suæ sponsæ, suæque patriæ semper profuturus est.

§. 53. De Nicolao ab Arcano.

Nicolaus Cēsenas ex Comitibus Arcani parentes habuit Petrum J. C. nobilissimum, et Justinam Albitiam filiam March. Francisci, qui fuit S. R. E. Cardinalis. Hujus præcipuo hortatu Romam profectus est XIII. Kal. Jun. MDCLVIII. , inque Urbe ea

X omnium

omnium principe a gravi quodam morbo curatus, Jurisprudentiæ studiis diligentem operam navavit. Adeo tamen brevi temporis intervallo profecit, ut anno vix elapso (rem promovente Illmo Præsule Avizanio) Doctoris ornamenta acceperit, et Sapien-
tiæ Collegii particeps sit factus. Nec diutius nobilioribus officiis vacavit: siquidem Populo S. Archangeli primum præesse jussus est Kalen. Sept. MDCLIX. , quo tempore Nicolao vix clericali tonsura initiato jus datum fuit judicandarum litium, quæ tum agebantur, illorum etiam, qui Ecclesiæ addicti erant.

Præfecturis Brixigellæ a. MDCLXII. ;
Ameriæ in Umbria MDCLXIV. ,
Asculi

Asculi Piceni MDCLXVI. , Nar-
 niæ MDCLXVII. præpositus est.
 Hinc eodem hoc anno III. Kalen.
 Decemb. , annuente Summo Ponti-
 fice Clemente IX. obtinuit eximia
 beneficia S. Nicolai de Calisefis ,
 et S. Mariæ de Cœlicordia , quæ
 idem Franciscus Albitius Cardina-
 lis cesserat ; reservatis huic tamen ,
 dum viveret , eorum redditibus. De-
 mum Assisiensibus cum spe majorum
 honorum jus dixit postridie Idus Ju-
 lii MDCLXX. , quod munus tan-
 ta fide , comunique approbatione
 gessit , ut ipse , sui que consanguinei
 omnes ab Assisiensibus decorati fue-
 rint amplissimo Civitatis privilegio.
 Neque his finibus circumscripta sunt

ejus munera. Nobilissimæ, Antiquissimæque (sic scripsit Petrus ejus Pater in quodam suæ Familiæ italico Commentariolo , cujus verba mihi perhumaniter impetravit litteratus Vir , meusque Amicus Joseph Antonius Aldinius) Comaclensis Ecclesiæ Episcopus renunciatus est mense Septembri exeunte MDCLXX. cum iis duobus Beneficiis : et post paucis annis ab Innocentio X. in Domesticos suos Præsules , eosq. qui assistunt Pontificio Solio cooptatus est. Solemnem Ecclesiæ suæ possessionem tantummodo , ut videtur Zapata inivit XI. Kal. Jan. MDCLXX. , quum ætatis annum XXXIII. ageret : ex quo inferitur quanto jam tum omnibus

nibus virtutibus promineret. Verum
 hæc Zappatæ assertio mihi in dubi-
 um venit audienti Carolum Belli-
 um, qui Episcopi a Secretis fuit,
 asserentem Nicolaum in summum Sa-
 cerdotium venisse per solemnem con-
 secrationem V. Nonas Jan. — Indi-
 „ pervenutosi alle due ore della notte
 „ del Giovedì, giorno stesso, in cui
 „ fu consacrato Vescovo, fu con tri-
 „ plicato sparo de' Moschetti della
 „ squadra de' Soldati, che per guar-
 „ dia stavano fuori delle porte della
 „ Chiesa, sotterrato entro un Sepol-
 „ cro di marmo &c. — Putarem ego
 Bellium significare voluisse non so-
 lum hebdomadæ, sed mensis diem.
 Ex actis Cancellariæ Episcopalis,
 et Ca-

et Canonorum res melius esse poterit manifesta.

Utcumque sit : nos a Majoribus accepimus diu , multumque optimum , religiosumque Præsulem luxisse cum ad Episcopalem Cathedram gradum sibi faciendum esse audivit. Se se quidem ad hoc onus subeundum pluribus ad Deum precibus accinxit. Revera quisquam nemo fortasse clementior , amantior , deque Comacensi Ecclesia beneficentior visus est. Sæpius enim universam Diœcesim lustravit. Sanctissimis legibus presbiteros , clericosque adstrinxit. Sacris Orationibus crebro habitis , et integerrimis , ac inculpatis moribus populum ad honestam , beatamque vitam

tam agendam instituit. Porro ejus Ecclesiæ ita studiosissimus fuit, ut eandem plurimis auro, sericisque telis contextis suppellectilibus, plurimisque argenteis candelabris, atque similibus ornamentis locupletarit: quorum beneficiorum memoria æternum erit duratura. Neque tantum fecisse satis habuit. Cathedralis ædis instaurationi totis viribus, animoque constanti studuit. Plures Canonici instituire curavit. Adversus Athesios Principes litem egit ad ultimum usque suæ vitæ tempus de Pomposianæ Præposituræ administratione: quæ controversia, ut dicam, transacta est anno MDCCLII.

Sanctissimum vero Jesu Christi Nomen
maxima,

maxima , ut par est , religione quum
 coluerit , itemque perspexerit omnem
 hominum salutem in uno extremo
 vite die positam esse ; idcirco pri-
 mum marmoream aram condendam ,
 deinde perpetuo Beneficio dotandam ,
 demum piissimis regulis ad institute
 Sodalitatis usum decorandam voluit.
 Hęc autem omnia ad hanc aram per-
 tinentia suis etiam impensis acta fue-
 runt , quarum impensarum summa
 Scut. MCLXXX. collecta est. Sed
 quod magis tanti Episcopi caracte-
 rem , ingeniumque designat , et quo-
 dammodo depingit , illud mihi esse
 videtur , nunquam amantissimum Ni-
 colaum suam deseruisse Ecclesiam.
 Et tamen conditiones ei oblate fue-
 runt ,

runt , quibus melius et dignitati suę ,
et censui potuisset consulere. Quam
blandus amor , detento Comaclo ab
Germanorum exercitu ! Illius pru-
dentia opus erat inter eos milites ,
charitate inter Comaclenses , consilio
inter presbiteros. Verum nihil profi-
ciens Nicolaus , multasque infidelita-
tis accusationes a finitimis populis
improperatas in se , in clerum , in
civitatem universam egre ferens : Co-
maclenses eo quo potuit modo conso-
latus est , neminem ex Clero de mi-
litari re verbum facere iussit , tan-
dem fide publica a Bonavallio im-
petrata abiit. Non tamen diu ab-
fuit , nec Diœcesis fines prætergressus
est. Adeo eum perpetua sui gregis

recordatio sollicitabat, ut paucos post dies Comaclum redierit, et omnia laboris, vitæque subire pericula maluerit, quam civibus periclitantibus deesse. Quapropter Nicolaus ita se gessit, ut neque populo ingratus, neque unquam sui muneris oblitus visus fuerit. Testimonium esse potest, quod fidelitatis sacramento universæ Civitati a Bonavallio pro Romanorum Imperatore Josepho I. indicto; uni Episcopo jurandi gratia facta est. Hoc vero tempore, quum admodum senex esset, tumulum sibi posuit in cathedrali æde cum simplici hac inscriptione.

N I C O L A V S

E P V S

A. N. LXXIII.

SED.

SED. XXXIX.

V. S. P.

M. DCC. IX.

Annos quinque superstes fuit Nicolaus ,
 quo temporis spatio se se summis pœ-
 nitentiæ, ac pietatis studiis ad extre-
 mam diem feliciter obeundam para-
 vit. Obiit igitur Comacini, vel potius
 ut scripsit Zappata placidissime deces-
 sit an. MDCCXIV. Kal. Jan., quibus
 S̃mi Nominis J. C. festa colebantur.
 Vide Comac. Hist. Bonaverii, et Pro-
 lii citat. Eodem die testamentum re-
 signatum, singuleque aliquot pecunia-
 rum summe prout legaverat et paupe-
 ribus, et domesticis distributę sunt.

Sequenti die ejus corpus incisum, pretio-
 sisque unguentis conditum. Tum duo
 Canonici feretro pontificali veste or-
 natum Episcopum locaverunt, his

Y 2

superad-

superadditis litteris:

QVIS TALIA VIDENS
TEMPERET A LACRIMIS?

Hinc Sodalitatum, totiusq. Cleri ingens concursus est factus: sacrae preces pro optimo Episcopo de more habitae: vespere autem alterius diei, quae fuit III. Non. Jan., solemni pompa, omnibusq. Civitatis Ordinibus, ac ipso Caesareo Delegato Antonio Scaccabartio cum aliquibus Germanici Praesidii cohortibus, aliisque ad funebrem quasi triumphum elatus est. Qui plura desiderat, legat epistolam Caroli Bellii typis editam, qua elogia multa, inscriptiones, orationem Archipresbyteri Cavalerii, aliaq. ejusdem generis ornamenta singulatim descripsit. Solummodo dicam; insolito, ac quasi
incredi-

incredibili Comaclensium luctu
~~affectum~~ fuisse Nicolaum , ut
 nullo pacto nisi in nocte subsequents
 diei potuerit sepe liri. Hæc autem
 verba inscriptioni addita sunt ad tu-
 mulum , quæ nunc etiam leguntur.

○. QVINQVE NN. POST.

KAL. IAN.

○. P. E.

Non iisdem tamen verbis apud Zappa-
 tam, et Bellium leguntur, qui magis
 incuriæ vitio videntur notandi, quod
 alter iis temporibus vivebat, alter ip-
 sius etiam Episcopi erat a secretis.
 Constat igitur annos XXXXIII. Ec-
 clesiam a Nicolao administratam fu-
 isse. Constat anno LXXVI. ætatis
 Episcopum hunc decessisse. Cum quo
 congruit adnotatio mortuorum hujus

Eccle-

Ecclesiæ , cujus verba addam – Die
 „ 4. Januar. 1714. Illm̃us , et Rm̃us
 „ D. Nicolaus ex Comitibus de Arca-
 „ no patritius Cæsenatensis , ætatis sue
 „ annorum LXXVI. , tribus Sacra-
 „ mentis munitus in C. S. M. E. ani-
 „ mam Deo reddidit : qui XXXXIII.
 „ annorum spatia hanc Cat. Ec. Co-
 „ macl. Episcopus sanctissime regens ,
 „ communem potuit ejus morte exci-
 „ tare dolorem. Populi lacrimis poti-
 „ us , quam unguentis conditum ejus
 „ Corpus sepult. fuit in hac Ec. Cat.
 „ arca marmorea ante gradus ad Pres-
 „ biterium , supra quam ut etiam mor-
 „ tuus cum sibi prædilecta humilitate
 „ viveret , solum legi voluit &c.
 Ejus exta balsamis illita ad vas lustra-
 lis

lis aquæ in atrio lateralis ostii cathedralis , sic eo mandante , posita sunt . Hæc ibi legebantur carmina , quæ nunc assidua pedum fricatione erosa vix paucas litteras habent .

HIC TVMVLATA IACENT NICOLAI PRAESVLIS EXTA :
VRNAM LVSTRALI SPARGE VIATOR AQVA .

Neque his contenti sunt Comaclenses .

Alterum funus in XVII. Kal. Feb. indixerunt Canonici , cuius descriptio legitur in eadem epistola Caroli Bellii , ibique funebrem laudationem habuit Joseph Cavalerius Archipresbiter , et Vicarius Capitularis . Tercio optimo Præfuli parentavit Sodalitas S^mi Rosarii V. Idus Febr. , cuius diei celebritatem Canonici omnes , Presbiteri , Magistratus , idemque Imperialis Præses Justitię Sebastianus

tianus Mediogaurius Jurisconsultus
Comaclensis , et Delegatus ipse Scac-
cabarotius cohonestarunt. Oratio-
nem ibi habuit Franciscus Bagnarius
Vistolus Ravennas J. U. D. tunc
temporis Comacli publicus Rhetor.
Omnem funeris descriptionem edidit
Carolus Felettius ejusdem sodalitatis
Canonicus Capellanus. Studiosissima
quoque voluntas Sociorum Compas-
sionis significata est erga optimum
eorum Episcopum. Nam solemni
pompa debitum pietatis officium ab
ipsis est persolutum. Tandem ad
amantissimi Præfulis memoriam tuen-
dam , ejusque animam suffragandam
statutum a Canonicis , ut perpetuo
quotannis Mense Januario solemnia
justa

justa perfolverentur : quod adhuc debita devotione efficitur. Nunc aliquot ex multis , quæ in antea memoratis libellis leguntur , inscriptiones , five elogia habe.

Ex primo Funere. I. in quodam ponte Præsuli excitato , dum ad templum efferebatur.

AETERNVM HEV VALE
PRAESVL AMANTISSIME

Q V O D

FAMILIAM HANC DE FOLEIS
VIVVS CLEMENTER RESPEXERIS
TRIVMPHANTEM TIBI AD ECCLESIAM PROPERANTI
PONTEM CADAVERI
MOESTISSIMVS EXCITAVIT
PETRVS MARIA DE FOLEIS
T V V S
DVM VIXISTI A SACRIFICIIS
MDCCXIV.

II. in fronte majoris Templi.

INGREDERE ET INTVERE
MOESTISSIMI LVCTVS INSIGNIA
QVIBVS HOC TEMPLVM

N I C O L A I
MERITISSIMI ET BENEFICENTISSIMI
EPISCOPI

Z

MOR.

MORTEM DEPLORAT
 QVI HOC
 TOT VIRTUTIBVS ILLUSTRAVIT
 TOT MVNERIBVS DOTAVIT
 V T
 MAXIMVS FORET DOLOR
 IN EIVS MORTE
 QVI VIVENS
 MAXIMA SOLVM
 VOLVIT CONFERRE BENEFICIA.

III. ad Feretrum.

ASPICE
 SI POTES
 LACRIMAS NE PERFVNDAS
 ASPICE
 NICOLAVM
 PRAESVLEM PISSIMVM
 PASTOREM VIGILANTISSIMVM
 PATREM AMANTISSIMVM
 IVDICEM CLEMENTISSIMVM
 QVI
 COMMVNE PERSOLVENS DEBITVM
 COMMVNEM EXCITAVIT DLOREM
 ET CVM IN TERRIS OMNIBVS OMNIA
 FACTVS ESSET AVOLANTEM AD SVPEROS
 OMNIVM CORDA PROSEQVNTVR.

In altero Funere. I. I. in fronte Templi.

BREVIS TVMVLVS
 NON VNVM TAMEN SED PLVRA CONTINENS
 PLV.

PLVRA QVIDEM QVIA VNVM
 VNVM QVIA VNICVM
 NICOLAVM SCILICET EPISCOPVM
 VNICVM CANONICORVM FRATRVM LVMEN
 CIVIVM SPLENDOREM EGENTIVM AVXILIVM
 HINC IVRE MERITO PLVRA
 QVIA OMNIA CORDA MOERORE PERFVSA
 HIC SEMPER LACRIMABVNDAM VIVENT.

II. ad Aram maiorem.

VIDE ET TACE
 LACRIMABVNDVM CANONICORVM
 COLLEGIVM
 PIETATIS OFFICIA PERSOLVIT
 NICOLAO
 DIGNISSIMO EPISCOPO
 AMANTISSIMO EORVM FRATRI
 CVIVS SI VIRTUTES QVAERAS
 ASPICE EORVM LVCTVS
 MOESTISSIMVM EORVM SILENTIVM
 LICET NON OMNES QVIA PLVRIMAE
 PLVRES TAMEN
 QVIA MAXIMVM EXPLICAT.

In tertio Funere. I. ad feretrum.

NICOLAO EPISCOPO
 CONSERVATORI VIGILANTISSIMO
 DE SE OPTIME MERITO
 MAXIME MOERENS
 PARENTAT
 SANCTISSIMI ROSARII SODALITAS.

§. 54. De Francisco
III. Bentinio.

Franciscus Bentinius Faventiæ Ordine Patritio ortus est ex Thoma J. U. D. , et Geneva VII. Id. Octob. MDCLX. Cujus gentis esset Geneva non patet. Bentiniorum ultimus fuit Jo. Thomas, qui in patria obiit VIII. Kal. Sept. MDCCXLIV. Franciscus vero optimis litterarum, et præsertim jurisprudentiæ studiis juventutem exercuit, quibus exactis Doctoris insignia accepit. Romæ postmodum causas egit tanta ejus virtutis, ac purissimæ scriptionis elegantie celebritate, ut AUREUS CALAMUS jam tum appellatus fuerit. Bentinii adhuc

Causidici

Causidici imago extat Comacini in ædibus Co. Barnabæ Ant. De-carlii, qui plurimum se Episcopo huic debere profitebatur. Statim ideo amplissimi Præsules in maximis muneribus doctissimum, probatumque hominem distinuerunt. Primum siquidem cum Sanctacrucio tunc apud Polonos Nuncio profectus est: deinde cum eodem apud Cæsarem Legato Viennam venit. Quibus tanti momenti officiis et Illmo Præsuli Adjutor, eoque absente Internuncius fuit, et Augustissimorum Principum, ipsiusque in primis Romani Pontificis gratiam sibi conciliavit.

Sæpius etiam idem Co. De-carlius mihi enarrare solebat tantum cum Imperatore

peratore favorem huic Viro fuisse ,
 ut et ipse regiis quandoque mensis ,
 et cum Cæsarea Familia solatio ve-
 nationis dignatus sit . His honorum
 meritis apprime commendatus in Ita-
 liam rediit , Viterbiumque illico con-
 tendit , ut Sanctacrucio Ep. in ea Ci-
 vitate prodesset . Tandem ob præcla-
 ram sapientiam , fidem , ac præci-
 puam quandam in rebus agendis pru-
 dentiam missus est Senogalliam . Eam
 Ecclesiam quasi Interepiscopus admi-
 nistravit titulo Vicarii Apostolici in-
 signitus , ita ut celebri elogio sit
 ornatus a Ludovico Siena Præposi-
 to Congreg. Oratorii , qui Francisco
 per id tempus a confessionibus fue-
 rat : cujus gravissimi testimonii exem-
 plum

plum mihi dono dedit egregius J. C. Comac. Paulus Manfrinius Chieffius. Interim quum Nicolaus de Arcano vacuam reliquisset hanc Cathedram, nemo ad hujusmodi munus aptior Bentinio visus est. Quare hic electus fuit Comaclensis Episcopus XVI. Kal. Maii MDCCXIV. Tanto Sacerdotio scimus paulo post insignitum fuisse Bentinium a Julio Cardinali Platio tunc Faventino Episcopo, et Ferrariensis Provinciæ Prefecto. Possessionem Episcopatus nomine Francisci iniit Joseph Cavalerius Archipresbiter, et Vicarius V. Idus Julii. Extat hujus solemnitatis descriptio edita studio Ant. M. Alberii Sacer. Comaclensis. Mense Octob. Comac-
lum

lum venit Episcopus. Hoc enim temporis intervallo Romæ commoratus, ubi suæ Ecclesiæ causam de Pomposiana Prepositura dixit tanta animi presentia, ut jam unanimiter transacta lis fuisset, si conditiones omnes ratas habuisset Clemens XI. S. P.

Franciscus vero utpote eximia decoratus modestia, noluit pompa aliqua Urbem ingredi. Quare dimissis Canonicis, ipsoq. Archipresbitero, qui VIII. Kal. Novemb. ad oram Magnavacæ obviam ei venerunt; private omnino, et sub vesperam, ac per remotas vias, ut quoque populi exultantis effugeret acclamations, Comaculum intravit: quumq. devotissime aliquantulum ad Deum in æde
cathed-

cathedrali orasset , se domum contulit . Postea universæ Civitatis precibus obsequutus , publicum quendam ingressum permisit . Hujusmodi tamen fuit , ut nemo eo visu lacrymas cohibere potuerit . Die enim constituta , quæ fuit V. Kal. Nov. , Canonici , Clerus , Religiosi Ordines , Magistratus Urbis , et ipse Imperialis Delegatus D. Ant. Scaccabarotius , omnesque fere Cives cum eorum Crucibus , ac Insignibus occurrerunt Episcopo ad Eccl. B. M. V. de Aula Regia , ad quam jampridem se contulerat Benti-
nius . Tum eo ingressu ex ordine constituto , ad majus Templum presso gradu , dictisque precibus perventum est . Hoc peculiare fuit , quod nullis popu-

laris lætitiæ, ut fieri solet, acclamati-
onibus celebratus fuerit. Non enim in-
sula, et pontificio cultu instructus;
sed pœnitentiæ habitu, idest detecto
capite, et lacrymabundus Christi Ima-
ginem deferens ad Templum venerat.
Ibi vero ad adorandum Jesu Christi
Corpus perductus, piisque etiam pre-
cibus Sancto Cassiano Civitatis Pa-
trono fufis, demum episcopali be-
nedictione impertita, domum divertit.
Neque his se acquievit Civitas. Ta-
metfi Episcopus subsequenti Solemni-
tate omnium Sanctorum post ponti-
ficalia sacra, impertitus esset popu-
lo plenam peccatorum veniam ex S.
Pontificis concessione; Fluctuantium
Academia, quæ tum florebat, ha-
bita

bita est in ædibus Equitis Joa. M. Cirii. Huic quasi per vim interfuit Episcopus. Ea vero carmina Raven- næ prodierunt eodem anno , et a Ca- rolo Bellio dicata fuerunt Antistiti Faventino , idest Julio Platio Car- dinali. Hinc Dominica tertia Nov. Canonorum precibus fere coactus, quos semper amore paterno dilexit, eis permisit , ut sacram manum os- cularentur : hoc magna solemnitate, omniumque Ordinum interventu, ac lætitia factum fuit. Nam et parie- tes cathedralis ædis ornamentis, in- scriptionibus , plurimisq. elogiis or- nati fuerant , et , opere completo , gratulatio quædam oratoria publice habita est ab erudito , et laudabili

Viro Iosepho Cavalerio Archip. Hęc
autem Oratio una cum inscriptioni-
bus ab eodem Cavalerio elucubratis
edita fuit ab Ant. M. Alberio dili-
gentissimo presb. Unicam ex multis
inscriptionibus addam

F R A N C I S C O

EX PATRIA BENTINIORVM GENTE FAVENTIAE ORTO

EMI SANCTACRVCCII S. R. E. CARD.

APVD POLONVM REGEM

DEINDE APVD AVGVSTISSIMVM CAESAREM

NVNCII APOSTOLICI

AVDITORI

ATQVE INTERNVNCIO

EIVSDEMQUE CARDINALIS VITERBIENSIS EPISCOPI

AVDITORI

SENOGALLIENSIS ECCLESIAE

SEDE ILLA EPISCOPALI VACANTE

SVMMA VIRTVTIS LAVDE POPVLORVMQUE PROPECTV

VICARIO APOSTOLICO

MAGNAE PROBITATIS VIRO

PERMAGNAE PIETATIS SACERDOTI

MAXIMAE CHARITATIS ET IVSTITIAE PRAESVLI

COMACLENSEM EPISCOPATVM

SOLEMNITER INAVSPICANTI

IN OBSEQVET. ANIMI ARGVMENTVM

H. M.

Atqui ab his initiis non modo non
desciscere unquam Franciscus, sed ex-
pectationi hominum respondere, pi-
ssimaq. vitæ ratione ceteros semper
antecedere visus est. Quæ autem sibi
fuerit hujus instituti ratio, audiamus
ex Ludovico Siena — Laonde appe-
„na destinato Vescovo si formò un det-
„taglio di vivere da praticarsi in quel
„grado sublime, ch' era quasi una
„copia della vita, che menava il gran-
„de Arcivescovo di Milano S. Carlo
„Boromeo, ed avendomelo mandato
„in Sinigaglia, pensai anche coll' ap-
„provazione del Sig. Card. Parraccia-
„ni nostro Vescovo di f. m., di fre-
„narlo in diverse mortificazioni, e
peni-

„penitenze , che potevano pregiudi-
 „care notabilmente alla sua complessi-
 „sione debole , e fiacca : ed egli ,
 „benché con qualche repugnanza del
 „suo fervido spirito , ubbidí prontamen-
 „te , come seguitò a fare fino alla
 „morte – Hinc Senogalliam profec-
 „tus est , ut aliquantulum piis com-
 „mentationibus sine curis operam da-
 „ret . De hoc etiam testimonium præ-
 „stitit Ludovicus Siena – Era già Vescovo
 „di Comacchio , e tuttoché me-
 „nasse una vita esemplarissima , pur
 „nondimeno affin di maggiormente ri-
 „novare il suo spirito si portó in Si-
 „nigaglia a far gli esercizi spiritua-
 „li in un Casino di Campagna , dove io
 „solea darli ogni anno a diversi Ec-
 „clesias-

„clesiastici , e Cavalieri . E qui non
 „è dicibile con qual pietá , e divo-
 „zione , compostezza , e pontualitá
 „assistesse a tutte quelle sacre funzio-
 „ni , nelle quali era sempre il primo ,
 „e il più attento nel servire alla men-
 „sa secondo che li toccava nella dif-
 „ciplina , nell' orazione , nelle con-
 „ferenze , e in tutt' altro , che ivi
 „si faceva , recando a tutti una fom-
 „ma edificazione .

Attamen magnum quid profecto fuit ,
 quod tam cito Comaclensibus lumen
 tantum defuisset . Jam brevi id æsti-
 mationis apud Cives , ipsosq. Ger-
 manos obtinuerat , quo merito sum-
 ma summorum Principum Aulæ Im-
 perialis veneratione dignus esset ha-
 bitus .

bitus. Qua de re Rñus D. Clemens Thomafius Decanus Canonicus annis , experientia , ac sacra eruditione clarus meminisse confirmat , Bentinium sibi comparasse multum nomen a Marchione Nobilissimo Georgio Olivatio ; quare frequenter inter Proceres Mediolanenses ipse efferretur laudibus amplissimis , et uti summum virtuosiorum Antistitum exemplar .

Sed memorabili vi quarundam febrium in hanc civitatem sævissime influentium insignis fuit an. MDCCXVII. Multi Cives febrili morbo interempti (neq. profecto hæc pestilentia fuit , quæ non unquam Comaclum attigit) et ipse Ant. Scaccabarotius Imperialis Delegatus . Episcopus tamen , infirmiore

miores quamvis corpore , superstes ex-
stitit . Quod gratia divina factum fuisse
nonnulli dixerunt . Extat elegans
Jo. Math. Zappatae italica ode typis
edita pro recuperata ejus valetudine.

Hac fortasse causa Bentinius tanta cor-
poris , stomachiq. imbecillitate , tanto
denique oris pallore , tristisque qua-
dam macie , ac ciborum omnium fasti-
dio confectus est , ut eum occulta ,
lentaque phthisi laborare putarent ip-
si Medici . Quumque nulla arte , aut
industria vite huic tam pretiose prof-
pici potuerit , immo in dies immi-
nutio ejus facta sit gravior : tum ad
Patriam suam quam citissime commi-
grandi consilium cepit . Facilius na-
tivi aeris beneficio salutem , ac vires

B b recupe-

recuperaturum sperabat. Comaclo
 discessit anno MDCCXX. exeunte,
 sive potius sequenti, aut post: an-
 te annum tamen MDCCXXV. Or-
 do itineris descriptus fuit in ms. qui-
 busdam annalibus, quorum verba mi-
 hi dedit ornatiss. Vir, meusq. Ami-
 cus Andreas Zanonus publ. Favent.
 Rhetor — Monfig. Bentini Vescovo
 „ di Comacchio a quella Catted. pro-
 „ mosso da Clem. XI. dopo la residenza
 „ di 15. an. (prius residere destitit,
 „ quamvis Ecclesiam suam ad ultimum
 „ usque vite diem per Vicarios admi-
 „ nistrasse dici debeat) alla sua Chie-
 „ sa, fu costretto da molti incomodi di
 „ salute a cercare il beneficio del clima
 „ nativo. Consigliato per scemar i di-

„fagi del viaggio a far ufo del co-
 „modo d' una barca , fi fece traspor-
 „tare alla foce del Lamone , e feli-
 „cemente folcando il patrio fiume ,
 „giunfe sotto alle mura della Città,
 „dove atteso da' parenti , i quali in
 „una lettiga levatolo di barca il fe-
 „cero portare alla propria casa &c.

Sed ne patrium quidem cœlum cetero-
 quin saluberrimum perficere unquam
 potuit , ut ex morbo omnino con-
 valesceret. Vel in lecto decumbere ,
 vel nunquam saltem a cubiculo disce-
 dere ad extremum vitæ diem coac-
 tus est. Incredibili patientia acerbis-
 simam infirmitatem, et convicia quæ-
 dam solita constantissime pertulit. Vi-
 cariis apprime probatissimis usus est,

nempe Jos. Cavalerio, Jos. Bonafidio, Cajet. De-carlio, Jo. Ant. Cavedio, aliisq. experientia, et doctrina illustribus. Episcopum quoq. Adjutorem a Rom. Pont. petiit. Hic porro fuit doctiss. Vir F. Jo. Ant. Cavedius Ord. Min. Obser., qui postrid. Non. Sept. MDCCXXIX. a Bened. XIII. Episcopus Eucarpian. renunciatus, sacrisque episcopalibus officiis gerendis Comaculi præfectus est.

Franciscus vero longo infirmitatis spatio devotissime se ad obitum parabat. Quum rem divinam haud peragere posset, cœlesti Jesu Christi pabulo quotidie refici volebat. Vespere etiam antequam sui Clerici abessent, eas preces ad Deum audiebat

diebat, quæ fieri solent pro Christifi-
 delibus in extrema mortis conflictio-
 ne positis. Hoc tanto animi apparatu
 postrid. Kal. Mart. in tenuem quan-
 dam capitis infrigationem incidit.
 Proximo diluculo, idest V. Non. Mar.
 MDCCXLIV. in suo lectulo a Cle-
 ricis mortuus inventus est. Ex testa-
 mento ejus corpus pontificiis orna-
 mentis indutum elatum est ad Eccl.
 Carmelit. Excalc. sine ulla funebris
 magnificentia specie; sed tantum cum
 quatuor facibus, tumuloq. unico pal-
 mo edito. De hoc funere mentionem
 faciunt quidam annales, prout mi-
 hi scripsit suprad. illustris Rhet. Za-
 nonus, cujus hæc sunt verba — La
 »Cronaca Zanelli, che M S. serbasi
 presso

„presso il virtuoso non meno che gen-
 „til Cavaliere Sig. Co. Ridolfo Zauli,
 „aggiunge, che Monfi. Cantoni allora
 „nostro amantiss. Vescovo, ed ora Ar-
 „civesc. digniss. di Ravenna in vista di
 „non so qual decreto di Clem. XI.
 „vietante l'eccedente povertà de' fune-
 „rali de' Vescovi fece coprir il cadave-
 „ro con panno nero; e che ciò risapu-
 „tosi dal Sig. Gio. Tommaso Bentini,
 „levato di Chiesa il Fratello, lo fece
 „esporre privatamente nel coro. Sepul-
 tus igitur fuit in ea eade Francisco
 cum simplici hac inscriptione:

ILL. D. D. FRANCISCVS BENTINI
 PATRITIVS FAVENTINVS
 EPISCOPVS
 COMACLENSIS
 AETATIS SVAE ANN. 84. EPISCOPATVS XXX.
 IN DÑO OBDORMIVIT V. NON. MARTII
 MDCCXLIV.

Hoc

Hoc nuncio Comaclensibus allato, ut
Episcopi memoria diu servaretur,
hæc inscriptio posita fuit.

FRANCISCVS BENTINIVS
EX ORDINE PATRICIO FAVENTIAE

EPISCOPVS COMACLI

ANNOR. 84. SED. XXX. P. D. O.

V. NONAS MARTII 1744.

IN PATRIA SVA

IBIQVE HVMATVS IACET

IN AEDE PP. CARMELIT.

SVB ARA MAXIMA.

Optimus certe Antistes, doctissimus sue
ætatis Vir, de quo nil aliud addam,
nisi doctissimi item Præfulis Reatini
Cajetani De-carlii verba desumpta a
Litteris ejus ad Clerum, Populumq.
Reatinum conscriptis prid. Kal. Jan.
MDCCLIV. — Gaudemus, lætamur-
que in Spiritu S., qui eum a prima æ-
tate audivimus voce Præfulis nostri
eximia doctrina, et insigni pietate.
præful-

„præfulgentis , Francisci Bentini sci.
 „licet Eccl. Comacl. Episcopi loquen-
 „tem ad nos ut a rerum sæcularium
 „semita deflectentes, ad viam spiritus,
 „et vite convolaremus : quo factum fuit
 „ut in cœtu ecclesiasticorum constituti,
 „et ad ejusdem Eccle. regimen vicaria
 „administratione delecti , tantum Vi-
 „rum paterna erga nos dilectione ob-
 „strictum haberemus magistrum, cujus
 „memoria in benedictione est, nedum
 „ob multa in Principum aulis pro S.
 „S. Apof. optime gesta, sed ob odorem
 „Christi, quem de se ipso longe lateq.
 „effusum, ad dictę Eccl. Comacl. sanc-
 „tatem in dies perficiendam , et ad
 „ceterorum Episcoporum exemplo ejus
 „confirmanda instituta reliquit.

§. 55. De Joanne IV.
Cavedio.

CAvediorum auctor fuit Cremonæ
Antonius Nobilis Ulyssiponenſis an.
MDXLVI. Hic hispanicarum co-
piarum tum Mediolani confidentium
Vexillarius, filiam unicam mercatoris
Cremonenſis ditiffimi uxorem duxit,
ex qua Jo. Ant. ſuſcepit. Huic Pet-
rus Ant. ſucceſſit, qui Stephanum
reliquit. Avus Episc. noſtri hic fu-
it. Ex Stephano enim natus eſt Jo.
Ant. alter, qui Jo. Baptiſtam ob-
tinuit V. Id. Octo. MDCLXVII.
Hoc nomine in ſacra Baptiſmi ab-
lutione appellatus fuerat Episc. Ca-
vedius. Sed quum a parentibus ſibi
C c potestas

potestas facta fuerit confugiendi in Min. Obser. S. Francisci, se nominavit F. Jo. Antonium. Quantum juvenis omnium scientiarum, omnisque pietatis studio profecerit: quisque ex amplissimis muneribus hominis, senisque honorificentissimi potest conjicere. Officiis sui Ordinis distineri cepit Joannes vix litterarum sacrarum curriculum emensus. Bononiæ theologiam universam magno suorum profectu per annos decem edocuit. Cremonensi Inquisitori operam, ac consilium præstitit vehementissimum. In hac etiam sua Patria charus fuit litteratis Viris Doct. Carenæ, P. M. Fontanæ, March. Alæ, et Doct. Arisio. Cum hoc in Alvernæ, et Portiunculæ Sanctuarium

tuarium devota peregrinatione interfe-
 cerat. Insignes Reliquias Sanguinis
 S. Francisci attulit, quas Societati sac-
 rorum Stigmatum perpetuo custodien-
 das elargitus est. De hoc mentionem
 fecit Arisius ipse in ejus opere de Crem.
 Litter. T. 3., ut ad me scripsit egregius
 P. Joseph Angelus Cavedius Ord. Au-
 gust. unicus Nepos tanti Episcopi su-
 perstes. — Joannes Ant. Cavedus ex
 „Min. Obs. S. Franc., magni non so-
 „lum sed admirabilis ingenii Vir, et
 „Comitatis S. T. M. approbatissimus
 „an. 1705. die 8. Jun. in Comitibus Pro-
 „vinc. Bononiæ ad primum Ministeri-
 „um elatus, in quo completo triennio
 „extitit. Ad Patriam reversus, fuit in
 „numero Consultorum SSmæ Inquisiti-

„onis cooptatus. Hic quamvis suæ quie-
 „ti consulisset, ex Superiorum suæ Re-
 „ligionis suasionibus, Visitationis Ge-
 „neral. munere fungitur tum Pedemon-
 „tanæ Provinciæ cum Venetæ S. Anto-
 „nii nuncupatæ, atque Mediolanensis.
 „Romam profectus, a S.P. Bene. XIII.
 „Episc. Eucarpiaë consecratur, exinde
 „Episcopi Comacl. Coadjutor. Ejus-
 „dem cum encomio meminit P. Fernan-
 „dus a Bononia in suis mem. hist. par.
 „2. pag. 123., et par. 3. pag. 166. Et
 „nos de tanto viro arctissima necessitu-
 „dine conjuncto, et socio in peregrina-
 „tione ad S. Alverniæ Montem multa
 „scripsimus in nostris carm. dithir., et
 „in Prætorum Cremonæ serie chronol.
 „ad ann. 1729., quo fuit Episcopus
 electus.

electus. — Neque his finibus contenta sunt Cavedii munera. Bononiensis Provinciæ Familiis sui Ordinis jam inde a VI. Idus Jun. MDCCV., ut ex Arifio audivimus, prepositus fuerat. Postmodum Subalpinae Galliæ Provinciæ, Thuscæ, Mediolanensem, ac Venetam providentissime lustravit. Quibus locis tantam apud Principes gratiam sibi comparavit, ut a Victorio Amadeo Siciliae Rege, et Pedemontii, Sabaudiaque Principe peculiaribus gratiis acceptus fuerit, ac a Castone Magno Hetruriæ Principe secreti sui compos Consilii factus. At alio tantæ virtutis gloria effulgenda. Adjutore Episcopo egebat Comaclensis Ecclesia, utpote

utpote Bentinium jam pluribus annis Faventię diuturno morbo detentum haberet. Hoc Romano Pontifici delato, Cavedius Romam petiit. Ibi, mandante eodem Pont. Bened. XIII., magnum ejus doctrinę in arctiori quęstione periculum fecit Alvarus Cinfoegos doctissimus S. R. E. Cardinalis. Quo facto, dignus Episcopatu quum haberetur, renunciatus fuit Eucarpienfis Episcopus, et Comaclensis Pręsulis Adjutor postrid. Nonas Septemb. MDCCXXIX.

Comaclum igitur profectus est Joannes, ubi summę pietatis, vigilantię, omniumque doctrinarum Magister visus fuit. Ipse enim non modo ære, licet tenuissimum esset quod ei a Bentinio dabatur,

dabatur, sed verbis etiam, præceptis, opportunisq. christiane religionis monitis populum refecit, atq. sustentavit. Prudentia, et patientia in secundis eque ac in adversis rebus usus est. Humanissimus in omnes; sed tamen Ecclesiasticæ disciplinæ, sacrorumq. rituum ita propugnator, ut clericos sæpissime apud se divinis cærimon. exercendos voluerit, inobedientesq. ad Ordines nunquam promoverit. Hunc vero Episcop. vicar. administratione rexit post aliquot annos. Nam in meis memor. vicarium Bentinii extitisse comperio ultra a. MDCCXXX., et Cavedium hoc munere adauctum solummodo an. MDCCXXXVII. Sæpius etiam vel a Pont. Quæstorib., vel a Card. Legatis

adhibi-

adhibitus est in rebus ad Lacunarum,
aut hujus Civitatis administrationem
spectantibus. Quumq. Ferrariam ade-
unti Reginae utriusque Siciliae Ma-
riae Amaliae occurrere deberet Non.
Jun. MDCCXXXVIII. Apostolicus
Legatus Agapitus Card. Musca ;
hic tum Romani Pontificis Personam
gerens , in tanta regalis pompae so-
lemnitate , Episcopum Cavedium si-
bi a Secretis Brevium delegit . Tho-
mas quoque Card. Ruffus crebro in
sacra munia peragenda Cavedio usus
est . Nec tamen verum esse potest quod
in funebri Oratione legitur , Cave-
dium nempe Comaclo estatis tempo-
re decessisse propter hujus aeris in-
clementiam . Utinam puris eque au-
ris

ris fruerentur omnes , singulæq. terrarum orbis Civitates. Errat toto cælo vulgari nimium opinione ductus iste Orator , cujus putidam sententiam refellam.

At mortuo Bentinio , Cavedius solemnem hujus Ecclesiæ possessionem iniit IV. Id. Mart. MDCCXLIV. , et illico suæ Sponsæ dono obtulit quosdam damascenos apparatus , quibus decentius eam adornare posset , ita testans initiis quid acturus liberalis Episcopus. Diœcesim lustravit , Romanamque misit Archipres. Carlium , qui Ecclesiæ statum omnem Pontifici deferret. Quæ dum a Carlio Romæ agebantur , podagra vehementissime laborare cepit Episcopus.

D d

Quare

Quare sentiens cum senectute ingra-
vescente morbum adventare , matu-
ro habito consilio , constituit Epis-
copatum Archipr. eidem licet inscio
renunciare. Extat Cavedii epist. ad
S. P. , authentica ejus renunciatio,
et tandem Episcopi Lugaresii testi-
monium , quo patet Archipr. omnino
renunciationis inscium fuisse. Hæc
omnia in hunc locum inferere mens
erat , ne quidam nimium fastidiosi
Comaclenses mendaciunculis partem
hanc historiæ conscriptam esse puta-
rent. Verum ut modo brevitati stu-
deam, in aliud opus differam. Dum
igitur Bened. XIV. utpote gravioribus
curis distentus rem hanc in dies pro-
rogat ; Cavedius ad Patriam rever-
tit.

tit, ut si posset nativo aere pro salute recuperanda uteretur. Opere, et arte non defuerunt ei parentes, amici, medici, civesque. Omnia tamen inutilia ad mortem arcendam, quum illius hora adventaverit. Obiit Cremonæ apud Nepotes Jo. Ant. Cavedius vespere vigiliæ Nativ. Dñi IX. Kal. Jan. MDCCXLIV., et IV. Kal. ejus mensis elatus solemni pompa, in æde sacra Stigmatum magnifico funere, ac oratoria laudatione Jo. Tho. Min. Obser. **humatus** est. Extat ad ejus sepulcrum hæc inscriptio:

F. IOAN. ANTONII CAVEDI CREMON.

ORD. MIN. OBSERV.

SVPREMO IVBILATI LECTORIS GRADV

BONONIEN. PROVINCIAE PRAEFECTVRA

TAVRINEN. ET FLORENTIAE

VISITATIONE

SSAE INQUISITION. CREMONAE CONSVLTATIONIB.

D d 2

apud

APVD IOAN. CASTONEM I.
 MAGNUM AETRURIAE DVCEM
 SECRETIORIBVS CONSILIIS
 EVCARPIEN. PRIMVM ECCLESIAE IN PHRYGIA
 DEIN COMACLENS. IN EMILIA INFVLIS
 CLARISSIMI
 MORTALES EXVVIAS
 FRANCISCVS ANTONIVS NEPOS MOESTISSIMVS
 PERSOLVTO FVNERE
 P.
 IV. KAL. IAN. MDCCXLIV.

§. 56. De Christophoro Lugaresio.

L Ugi in Romandiola , quod est
 illustre Ferrariensis Provinciae Op-
 pidum in Forocornel. Diœcesi situm,
 ortum duxit Christophorus Lugaresi-
 us ex Paulo alterius Christophori fi-
 lio , et Lucia Manzonìa filia An-
 tonii prid. Non. Nov. MDCXCVII.
 Hæ Familia inter Consiliarias , ac
 Nobis

Nobiles primi Ordinis numerantur. Ut etatem idoneam studiis habuit Christophorus, operam dedit litteris in patria; philosophiæ, aliisque gravioribus disciplinis Bononiæ in Collegio Ancarano vacavit. Qua re celeberrimi litteratissimæ Civitatis Licæi particeps factus est, et doctorali laurea in utroque jure donatus. Inde Romam profectus, in ea omnium scientiarum, doctorumque hominum luce quale laborum curriculum esset suscipiendum facile cognovit. Tum Patriæ procuratio ei concredita est.

Molesta quædam controversia erat tunc temporis inter Lugienses, ac Ferrarienses de coriis, et vinariis. Grave sibi vectigal vindicabant isti, illi negabant

bant. Romę lis agebatur, causam pro
 Lugiensibus procurante Christophoro,
 a quo in iudicio fuit superata. Ex qui-
 bus magnam dexteritatis expectatio-
 nem movit, et suapte virtute principi-
 bus Viris etiam comendatus est. Ita-
 que ab illa Curia Perusiam venit, cu-
 jus Eccle. vicariam administrationem
 functus; deinde ad Pręnestinam Ci-
 vitatem contendit, vicarias etiam vi-
 ces gessurus Georgii Cardin. Spinulę
 Episcopi, aliorumq. Successorum Joa.
 Bapt. Card. Alterii, et Card. Petrę.
 Imo post Spinulę obitum, Lugaresius
 a Canonicis renunciatus fuit Capitu-
 laris Vicarius, et quasi Interepiscopus.
 His tanti momenti officiis multam in-
 dubię virtutis famam sibi comparavit.

Quę

Quę quum satis pervulgata esset, gravissimam quoque Dignitatem Episcopalem obtinuit. Namq. a Bene. XIV. Comaclensis Episcopus creatus est V. Id. Febr. MDCCXLV. Hoc Sacerdotio Romę insignitus a Cardi. Portocarerio VII. Id. Mart. Comaclum solemniter, ac omnium Ordinum occurſu intravit XII. Kal. Maii.

Hoc facto, quoad vixit, insignem Ecclesię operam præstitit. Nam universam Diœcesim ita accurate, omnes libros Ecclesiarum, scripta, monumenta, et id genus alia exquirens lustravit; ut hujus Visitationis acta in episcopali cancellaria, ut audio, extantia postmodum et maximi æstimata, et maximo sint usui. Post quam, jussu amplissimi
mi

mi Card. Albani Commen. Abatis, insignem Nonantulani Cœnobii Diœcesim lustrare cepit VI. Idus Jun. an. MDCCXLVI., eamque visitationem absolvit II. Id. Oct. ejus anni. Ut vero Comaclum rediit, quum aliquantulum humilis, multa.q. instauratione indigens videretur episcopalis domus, impetravit hanc Urbis Gubernatori dari, sibi vero Gubernatoris alteram elatiorem. Confestim Episcopus providentissimus putavit tum sibi majus com̃odum factum esse instituendi Seminarium Clericorum: clariss. Virum Jos. Amantium Leprium quid in tanto negotio agendum consuluit: opportune quandam iniit hereditatem Lillii Felettii. Hac finitimas domos emit,

et

et instauravit , pecuniamq. Seminario attributam fœnori dedit. Verum aliquę non pręvisę difficultates impedierunt quominus omnino cogitata perficerentur. Juventuti tamen in eo loco publicas scholas aperuit , quarum magistri partim suis impensis , partim ære publico , partim denique ejusdem munifici Leprii conducti sunt. Hinc assensu , consilioque Magistratus , eruditique Abatis Leprii leges tulit , quibus Jo. Franc. Bancherius Card. Leg. subscripsit. In omnimodam harum scholarum curam cum ipso accurato , doctissimo , nec satis unquam celebrato Viro Ab. Amantio Leprio , quoad vixit , toto animo incubuit.

Quod autem ad cathedr. ejus Ecclesiam

E e

pertinet

pertinet, ipse etiam Capitulo profuit
tunc cum a S. P. Bened. XIV. nonnul-
lam annuam reddituum accessionem ob-
tinuerunt Canonici. De hac re ex-
tat inscriptio:

BENEDICTO: XIV: PON: MAX:
QVOD
SESTERTIA: VIII: EX: AERARIO: SVO
CANONICORVM: COLLEGIO
QVOTANNIS: DISTRIBVI: DECREVERIT
MARCELLO: CRESCENTIO: CARD:
PROCVRANTE
IOANNE: FRANCISCO: BANCHERIO
QVAESTORE: PONTIFICIO
PRECIBVS: CAROLI: AMBROSII: LEPRII
LACVVM: COMACLENSIVM: CONDVCTORIS
FAVENTE
CHRISTOPHORO: LVGARESIO: EPISCOPO
SVFFRAGANTE
IIDEM: CANONICI
AD: ARAM: ANNIVERSARIA: STAT: SVPPPLICATIONE
AN: MDCCLIII.

His quoque temporibus magnifica turris
ipsius Cathedralis elata est, quæ ad
exitum

exitum prope perducta , corruit VII.
Kal. Jun. MDCCLVII. Hujus erec-
tionis monumentum in marmore po-
situm fuit , cujus hæc sunt verba .

D. O. M.

IOANNE FRANCISCO BANCHERIO
CARDINALE FERRARIENSE LEGATO
CHRISTOPHORO LVGARESIO EPISCOPO
BARNABA ANTONIO DE CARLIS

FRANCISCO FERRIO

IOANNE HIERONIMO FANTINO
MAGISTRATVM GERENTIBVS

HANC TVRRIM

AERE PVBLICO

A FVNDAMENTIS EXCITATAM

SANCTO CASSIANO

PATRONO SVO SACRAM

ANNO MDCCLIV.

SENATVS POPVLVSQVE COMACLENSIS.

At , quod majus visum est , obsoletam
Pomposianæ jurisdictionis litem plau-
sibili ratione diremit . Hæc enim ad-
ministratio Comaclensibus Episcopis,
Vicariisque Capitularibus , Sede hac

E e 2

vacante

vacante, data est titulo Commissarii, seu Vicarii Apostolici, donec ad quem hæc loca pertineant decretum sit, ac reservato Præpositis jure ad beneficia presbiteros, sacrosq. oratores ad Evangelii promulgationem nominandi. Quod curavit apud Pontificem Lugaresius; nam extant Lugi apud ejus Fratrem litteræ hac de re Christophoro conscriptæ a Benedicto. Fusius vero patet tota res ex Apost. Litt. datis postrid. Non. Mart. MDCCLII.

His æterna sui nominis commendatione rite compositis, Synodum indixit in prid. Non. Jun., et subsequentibus diebus anni MDCCLIV. celebrandam. Quod omnium Civium lætitia factum fuit. Prodierunt eruditissimæ synodales

les Const. Faventiaæ Vol. 1. in 4. maj-
cum append. pag. 208. anno 1755.

Tandem quum (assentientibus Vincentio
Carlio cathedr. Archip., et Alphonso
De-carlio Archip. Vaccolini pro eo-
rum juribus) Ecclesiam S. Jos. dicatam
in Nemore Iliceo ponendam curave-
rit ; ad Patriam ut aliquantulum apud
Parentes diversaretur , commigravit.
Ibi tamen diem obiit III. Kal. Octobr.
MDCCLVIII. , et proximo die ela-
tus est ad Eccl. S. Dominici, comi-
tantibus omnibus , qui tum in Op-
pido erant , Ecclesiasticis. Hæc au-
tem ad ejus sepulcrum posita fuit
inscriptio :

D. O. M.
CHRISTOPHORO. LVGARESIO
PATRITIO. LVGIENSI. COMACLENSI. EPISCOPO
Insigni-

INSIGNIBVS. EGREGIE. OBITIS. MVNERIBVS. SPÉCTATISSIMO
 STRENVISSIMO. DISCIPLINAE. ASSERTORI
 ECCLESIAE. SVAE. IVRIVM. VINDICI. ACERRIMO
 PRINCIPIBVS. PURPURATIS. SVMMIS. PONTIFICIBVS
 DOCTRINA. PRVDENTIA. PIETATE. ACCEPTISSIMO
 QVI. DVM. IN. PATRIA. DIVERSARETVR
 AETATIS. SVAE. ANNO. LX. EPISCOPATVS. XIII.
 BONIS. CVNCTIS. MOERENTIBVS
 PIE. SANCTEQVE. INTERIIT
 GRATI. AC. MEMORIS. ANIMI. ERGO
 GEMEBVNDI. FRATRES. POSVERE
 ANNO. AB. ORBE. REPARATO. CIOCCCLVIII.

Vivit adhuc Lugi præstantissimus Chris-
 tophori Frater, Antonius nempe J. U.
 D., et insignis Collegiatæ Prior. De
 hoc pauca dicam ab eximio Rhetore
 Jac. Sangiorgio meo Amico accepta.
 Liberalibus scientiis in Patria; lega-
 libus Perusiæ quum profecisset: Præ-
 neste ad Fratrem contendit. Ibi the-
 ologiæ, atque in cognoscendis causis,
 quæ agebantur, operam dedit. Dein
 Romam

Romam petiit, ac in eo Foro novem annos versatus est. Lugum rediit mense Apr. MDCCLIII. , utpote a Lugiensibus prepositus fuit eorum nobili Collegio Trisiensi , et utriusque juris Professor adscitus. His officiis, et judicatione apostolicorum vectigalium, gravissima item vicaria administratione Lugi pro Card. amplissimo Bando Forocornel. Episcopo decoratus : ætate annorum LXIV., Patriam eruditione, morum integritate, cunctisque excellentis Viri illustrat virtutibus. Oratoria , poeticaque facultate (quod omittendum non est) ac præsertim Anacreonticis Carminibus ita elegans , ut Clarissimi Metastasio secutor egregius possit videri.

Hæ inscriptiones Comaculi extant, quas addam antequam pessum eant.

- I. ad ejus Sepulcrum. (***)
 II. et III. in Aula Episcopali. (****) (*****)
 IV. in ædibus Scholarum.

IOANNI FRANCISCO RONDINELLIO
EX MARCH. CANOSSAE PATRIT. FERRARIEN.
ANTISTITI COMACLENSI
STVDIORVM AVSPICI LITTERATISQVE MAECENATI
ALTERI
RHETORICES ACADEMIA VOVENS
MAGISTRATVS IVSSV
IN EIVS FAVSTISSIMO ADVENTV
MIRIFICE GRATVLATVR.

CA-

(***)

IO. RONDINELLI CO. PRIVND. ARETII
PATR. FLOR. FERED. XIV.
S. METROP. ECCL. FERECT. IBIQUE A
CLEM. XIII. EPISC PATRIA
AB EMO CARDICRAT.

PRAELATVS NS
HANC SIBI SINEC
TERTIA V.

(****)

IOANNES RONDINELLI PEDOGNI/N. ARETII PATRITIVS
FLORENT. ET FERRAR. AN. IC. FERR. DECANVS
ROMAE DEGENS ELEC. IBIN. 1758. CREAT.
ET FERRAR. AB EM. CRESCENS. APOST. PRAEL.
DOMESTICVS ET PONDOMACLENSIS
EPISCOPIVM RESTAVRA AEDIFICAVIT
ET. CARO

(*****)

EX

(***)

IO. RONDINELLI CO. PEDONIA ET MAR
PATR. FLO. FERR. ET MVT. ANT
2. METROP. FLO. FERR. ET MVT. ANT
CLEM. XII. EPISCOPVS ROMANVS
AB EMO CARDINALI MARCELLO
DOMEN. III. LAN
FRANCIS. DOMEN. III. LAN
HANS. SM. SECVND. ANTONIVM
TERTIA. VENERAB. VICE

IOANNES RONDINELLI PEDONIA ET MAR
FLORENT. ET FERR. ET MVT. ANT
ROMAN. EPISCOPVS ROMANVS
ET FERR. ET MVT. ANT
DOMINICVS ET FLORENT. ET MVT. ANT
EPISCOPVS ROMANVS
ET CARCERES CONSERVAT

(****)

EPISCOPVS ROMANVS
SERIES
IX. VENTILIO. FERR
IVSV. ILLUM. ET F
IOANNIS. ROMAN
HVS. EPISCOPVS
DESCRIP
ANNO. MDCC

CAPITA , SEU PARAGRAPHI HUIUS OPUSCULI.

§. 1.	AUCTORIS PRÆFATIO.	pag. 11.
§. 2.	DE COMACLENSI URBE , EJUSQUE LACUNIS , SIVE ÆSTUARIIS ; DE EJUS EPIS. , CAN. &c.	pag. 19.
§. 3.	DE COMACLENSI DIÆCESI , ET POMPOSIANA PRÆPOSITURA.	pag. 30.
§. 4.	DE PACATIANO.	pag. 34.
§. 5.	DE VINCENTIO.	pag. 35.
§. 6.	DE VITALI.	pag. 39.
§. 7.	DE CYPRIANO.	pag. 40.
§. 8.	DE STEPHANO.	pag. 41.
§. 9.	DE BERNARDO.	pag. 42.
§. 10.	DE GREGORIO.	pag. 43.
§. 11.	DE GEORGIO.	pag. 45.
§. 12.	DE JOANNE I.	pag. 46.
§. 13.	DE ADELBERTO.	pag. 50.
§. 14.	DE HENRICO.	pag. 53.
§. 15.	DE JOANNE II.	pag. 54.
§. 16.	DE DONATO.	pag. 56.
§. 17.	DE N.	pag. 57.
§. 18.	DE BOTIO.	pag. 57.
§. 19.	DE N.	pag. 60.
§. 20.	DE MICHAËLE.	pag. 61.
§. 21.	DE THADDÆO.	pag. 63.
§. 22.	DE HONORATO , BARTHOLOMÆO I. , RIC- COMANO , ET BICAMANO.	pag. 66.
§. 23.	DE PETRO MANCINELLIO.	pag. 76.
§. 24.	DE SUPERANTIO.	pag. 77.
§. 25.	DE FRANCISCO I. BOATERIO.	pag. 79.
§. 26.	DE BARTHOLOMÆO II.	pag. 81.
§. 27.	DE PACIO.	pag. 82.
§. 28.	DE REMIGIO	pag. 82.
§. 29.	DE GUILLELMO GALLO.	pag. 83.

F f

§. 30. DE

§. 30.	DE THEOBALDO.	pag. 84.
§. 31.	DE BLASIO.	pag. 85.
§. 32.	DE SIMONE SALTARELLIO.	pag. 85.
§. 33.	DE PETRO BONO.	pag. 87.
§. 34.	DE JACOBO I. BERTUCCIO DE OBITIIS.	pag. 89.
§. 35.	DE JOANNE III. STRATA.	pag. 90.
§. 36.	DE ALBERTO BENEDICTI DE BONCHRISTIA- NIS.	pag. 91.
§. 37.	DE MAYNARDINO DE CONTRARIIS.	pag. 93.
§. 38.	DE JACOBO II. A TURRI.	pag. 95.
§. 39.	DE FRANCISCO II. FOLIANIO.	pag. 95.
§. 40.	DE PHILIPPO ZOBULO.	pag. 97.
§. 41.	DE MATTHIA.	pag. 89.
§. 42.	DE MALADUSIO EX ATESTIIS PRINCIPI- BUS.	pag. 104.
§. 43.	DE THOMA TURCHIO.	pag. 106.
§. 44.	DE GHILLINO A GHILLINIS.	pag. 107.
§. 45.	DE ALPHONSO I. ROSSETTO.	pag. 112.
§. 46.	DE HERCULE SACRATO.	pag. 118.
§. 47.	DE HORATIO GIRALDO.	pag. 123.
§. 48.	DE ALPHONSO II. SACRATO.	pag. 127.
§. 49.	DE CAMILLO MORO.	pag. 130.
§. 50.	DE ALPHONSO III. PANDULPHO.	pag. 134.
§. 51.	DE JULIO CÆSARE BOREA.	pag. 148.
§. 52.	DE SIGISMUNDO ISÆO.	pag. 157.
§. 53.	DE NICOLAO AB ARCANO.	pag. 161.
§. 54.	DE FRANCISCO III. BENTINIO.	pag. 180.
§. 55.	DE JOANNE IV. CAVEDIO.	pag. 201.
§. 56.	DE CHRISTOPHORO LUGARESIO.	pag. 212.
§. 57.	DE JOANNE V. RONDINEL- LIO.	pag. 224.

EA, EX QUIBUS HACTENUS NARRATA EXCERPSI.
Ordine Alphabetico.

A Lberius Ant. M. — *in ejus Epist. edit a. 1714.*

Aldinius Jos. Ant. pub. Cæsena Rhetor J. U. D. , purissimaque latinæ linguæ scriptione illustris , de qua certe meritus est pro eleganti ejus Opere edito anno 1775.
— DE. VARIA. LATINAE. LINGVAE. FORTVNA — *in suis litteris ad me scriptis.*

Amatius Paschalis eruditissimus Rhetor publicus — *in Dissert. altera gravissima de Rubicone edit. Faventiae an. 1763.*

Bellius Carolus — *in descript. Funer. Episc. de Arcano &c.*

Bonolus — *in Lugienf. Historia.*

Bonaverius Franciscus — *in Hist. Comacl.*

Carlius Vincentius Archipr. Eccl. Cath. Comacl. , et Eques — *in quibusdam monumentis exhibitis.*

Cavedius P. Joseph Angelus Augustiniensis — *in suis litteris ad me scriptis.*

Clemens XIV. P. M. — *in Chirographo pro Comacl. &c.*

Corlarius Andreas præstantissimus , et eruditissimus Ravenat. Rhetor — *in permultis suis litteris ad me amantissime conscriptis.*

De Arcano Co. Petrus Pater Nicolai Episc. — *in quodam suo domest. Commentario.*

De-carlius Cajetanus Episcopus Reatinus — *in suis litteris ad Clerum , et Populum Reatinum.*

Falettius Franciscus Archipr. Libolæ — *in quibusdam ms. annalibus mihi amantissime communicatis a Dño Vincentio Falettio ejus Nepote.*

Felletius Carolus Can. Capel. SS. Rosarii — *in descriptione funer. Episc. de Arcano &c.*

F f 2

Ferrius

Ferrius Hieronim. disertissimus, et benemeritus Rhetor in Pontific. nostra Ferrar. Academ. — *in suis litt. ad me &c.*

Ferrius Jo. Franc. — *in sua Comacl. Hist. &c.*

Fides Archipresb. omnium Diœcesis, et Præposituræ, qui hic recensendi pro debita nostra in eos observantia.

Ex Diœcesi — Ordine Alphabetico

CAMPILONGI — Cavalerius Ant. Comaclensis: *post curam optime gestam Ecclesiæ Subsidiariæ S. Josephi in Nemore, renunciatus fuit Archipresb. anno 1776.*

LIBOLÆ — Faber Jo. Bapt. Comaclensis Protonotar. Apost., et Vicarius Foraneus: *postquam optimis litteris juventutem Consensuali instituisset, ex illa publica Schola ad hujus Ecclesiæ Archipresbiteratum transit.*

OSTELLATI — Contarenus Antonius olim Canonicus Portus Majoris suæ Patriæ, nunc hujus Eccl. Archipr.

POMPOSIAE — Catus Paulus de Capite Gauri: *post expletum studiorum cursum Ferrariæ mecum, adscitus est Vicarius, et Archipresbiter celebris hujus Eccl. an. 1777.*

S. JOANNIS vulgo dicti SAN ZAGNO — Marabbinus Dominicus de Ariano hujus Eccl. Archipr.

VACCOLINI — De-carlius Jo. Carolus Comaclensis. Fuit Vicarius S. M. Pomposiæ, et postea Capel. Pontifi. Præsidii Turrium littoris Magnavaccæ; Vir eruditione, et nobilitate illustris, de quo aliquid dicam in Vita doctissimi ejus Fratris Cajetani Episcopi Reatini, quam nunc scribo, et in serie Comaclensium Poetarum. Ad hunc Archipresbiteratum ascendit anno 1774.

Ex Pomposiana Præpositura.

CAPITIS GAURI — Fregnius Dominicus Nonantulanus eruditus Vir, Archipresbiteratum hujus Ecclesiæ, et Vicariatum Pomposianum obtinuit an. 1769.

LACUS SANCTI — Bigonus Ant. ex Lacu Sancto, hujus Ecclesiæ Archipresbiter.

MASSENZATICA — Salomonus Nicolaus de Capite Gauri
hujus

hujus Ecclesiæ Archipresbiter.

MEDIOGAURI — Pelagattus J. Maria Comaclensis hujus Ecclesiæ Archipresbiter..

Fides mea — *in iis, quæ vidi, vel quibus interfui.*

Fritius Antonius J. U. D. Prosecret. publ. Ferrariæ — *in suis litteris ad me.*

Folius Nicolaus olim meritissimus Archipresb. Ecclesiæ Ostelati, nunc Canonicus Capitularis Cathedralis Comacii, et Capel. Eccl. Crucesignatorum — *in suis mem. ms. &c.*

Ginnanius Petrus Paulus Abbas General. Ord. Bened. Cassin. *in Notis ms. ad Hist. Comacl. Bonaverii &c.*

Gyraldus Cynthius Jo. Bapt. — *in Comment. de Ferraria.*

Guidius P. Antoninus Ord. S. August. Exprovincialis, et S. Theol., ac Philosophiæ Magister, nunc S. Officii Comacii Vicarius — *in suis mem. ms.*

Guidius Jo. S. Theol. Prof., et hoc anno Capel. Pontificii Præsidii Substitutus — *in Instrum. Foundationis Augustinensium Comacii, et altero Foundationis Eccl. Vaccolini mihi exhibitis in authent. forma &c.*

Incertus Auctor — *in Epist. de temp. dom. S. S. in hac Urbe &c. edita anno 1708.*

Joannes Thom. a Cento Min. Obser. — *in ejus funebri Orat. de Episcopo Cavedio.*

Libelli Carminum March. Gualengii &c.

Libri Decessorum Comacii mihi perhumaniter exhibiti ab egregiis Cathedr. Ecclesiæ Capel. Curat., nempe Canonico Theologo Josepho Antonio Vitalio jam meo amantissimo, et erudito Præceptore: Canonico Cassiano Thomasio olim Ecclesiæ Rosar. Capel., nunc Archiconfraternitatis SS. Corporis Christi: D. Antonio Felletto Ecclesiæ Caldiroli Capel.

Lollius D. Ubaldus Jucundus Abbas Canonorum Lateranensium S. Jo. Bapt. Ferrariæ, de quo Mecenate humanissimo

vide

- vide nuncupatoriam Epistolam in principio hujus Operis.
- Lugaresius Christoph. Episc. — *in Synodo.*
- Parmianus Nicolaus J. U. D. primus Antianus Magistratus Comaclensis — *in multis hist. monum. exhibitis.*
- Rondinellius Jo. Episc. hodiernus Comacii — *in serie Episc.*
- Sacratus Paulus Canonic. Ferrar. — *in Epist. edit. an. 1582.*
- Sancassanus Dion. Andreas clarissimus Medicus, Antiquarius, et Poeta, cujus Vitam a nobis scriptam legent eruditi homines anno venturo &c. — *in oper. ms. apud egregium ejus Nepotem Jo. Math. publicum Medicinæ Profess. Argentæ: in aliis oper. editis tandem in quibusdam ejusdem oper. ms., et editis apud me.*
- Sangiorgius Jacobus illustris, et eruditissimus Lugiensium Rhetor publicus, meusque Amicus — *in suis litt. &c.*
- Siena Ludovicus Præp. Oratorii Senogalliæ — *in suo elogio ms. Episcopi Bentinii.*
- Silvestrius Co. Carolus — *de Palud. Adria. &c.*
- Tabularium Classensis Cœnobii Ravennæ.
- Tabularium DD. Buoriorum Lugi.
- Tabularium DD. Lugaresiorum Lugi.
- Tabularium DD. Soc. Compass. Comacii.
- Thomasius Clemens Canon. Decanus Cathedr. Comacii, Vir omni fide, et sacra eruditione ornatus — *in famul. sermone, et in aliquibus memor. exhibitis.*
- Ughellius — *in Ital. sacra &c.*
- Zanonus Andreas ornatissimus Faventin. Rhetor publ. — *in sua Epist. ad me scripta.*
- Zappata Jo. Math. — *in addit. Ital. Ughellii &c.*

Die 16. Augusti 1779.

IMPRIMATUR. F. Antoni-
nus a S. Cruce August.
Excalce. S. Officii Vi-
carius &c.

Die dicta &c.

IMPRIMATUR. Vincentius
Archipresbiter Carlius
P.Vicar. A. &c.

AD LECTOREM.

S I qua meo fuerint, ut erunt, vitiosa libello;
Excusata suo tempore, Lector, habe.

Lis fuit, et scriptu sonuerunt cuncta forensi,
Nec requies lassis auribus ulla data est.

Heu quam discussus quaqua est typus omnis in arca!
Quam tremuit nostra pagina quæq. manu!

Et tamen (ob miseri fallaci sorte Poetæ!)
Est pro casura quæstio tanta Domo.

Cavalieri, Giuseppe A.

Liber de Comaclensibus Episcopis

Comaclum 1779

4 H.eccl. 175

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10004046-2